

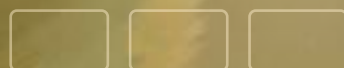
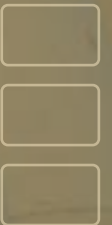

Platne kartice i kartične transakcije

Statistika platnog prometa

2019.

Godina VI · lipanj 2020.

Sadržaj

Pregled kartičnog tržišta RH	4
Osnovna statistika RH.	4
1. Uvod	5
1.1. Struktura publikacije.	6
1.2. Zakonodavni okvir	7
1.3. Metodologija.	8
2. Struktura kartičnog tržišta i platnoprometna infrastruktura	11
2.1. Kartične platne sheme	12
Četverostrana kartična shema u RH	12
Trostrana kartična shema u RH	13
2.2. Platnoprometna infrastruktura	15
Bankomat	15
EFTPOS uređaj.	17
EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	19
3. Tržište platnih kartica u RH.	20
3.1. Platne kartice	21
Platne kartice prema shemi	24
Statusi platnih kartica.	24
Novoizdane i deaktivirane platne kartice	25
3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH	26
Beskontaktne i kontaktne platne kartice	27
3.2. Imatelji platne kartice	28
Potrošač	28
Poslovni subjekti (nepotrošači).	29
4. Kartične platne transakcije.	31
4.1. Ukupne kartične platne transakcije	32
4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije	33
Nacionalne kartične platne transakcije prema prihvatnim uređajima.	34
Kupnja robe i usluga.	36
Podizanje gotovog novca.	38
Polaganje gotovog novca.	40
Ugovorno terećenje	41
Neovlašteno korištenje.	42
4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije	42

5. Prihvat platnih transakcija izvršnih platnim karticama	45
5.1. Ukupan prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama	46
5.1.1. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH	51
Kupnja robe i usluga	54
Podizanje gotovog novca	55
Polaganje gotovog novca	57
5.1.2. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u inozemstvu	58
5.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca	61
6. Pojmovnik	64
7. Dodatak	66
7.1. Popis tablica	66
7.2. Popis okvira	66
7.3. Popis slika i prikaza	67

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka

Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb

Telefon centrale: 01/4564-555, Telefon: 01/4565-006, Telefaks: 01/4564-687

www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor. Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1849-790X (online)

Pregled kartičnog tržišta RH

Izdavatelji platnih kartica

22 kreditne institucije
2 institucije za elektronički novac

Prihvatitelji platnih kartica na EFTPOS uređajima

17 kreditnih institucija
2 institucije za elektronički novac

Kartične sheme (abecedno)

Četverostrane kartične sheme

- MasterCard®
- Visa®

Trostrane kartične sheme

- American Express®
- Diners Club International®

Osnovna statistika RH

Populacija / poslovni subjekti

4,087 mil. stanovnika
0,280 mil. poslovnih subjekata (nepotrošača)
56.594 km² površina RH

Broj imatelja platne kartice

Potrošači: **3,436** mil.
Poslovni subjekti (nepotrošači): **0,237** mil.

Broj platnih kartica

Debitne: **6,895** mil.
Kreditne: **2,328** mil.

Nacionalna kartična plaćanja (izdavatelja u RH)

Broj: **483,53** mil.
Vrijednost: **164.610,31** mil. kuna

Infrastruktura

EFTPOS uređaji: **111.172**
Bankomati: **5.446**

Instrumenti plaćanja (kupnja robe i usluga – fiskalizacija)

Broj:
82% gotov novac
16% platna kartica
2% ostalo

Vrijednost:
51% gotov novac
43% platna kartica
6% ostalo

1. Uvod

Tržište platnih kartica jedno je od složenijih i raznovrsnijih financijskih tržišta u svijetu. U razdoblju globalizacije, u cijelom Europskom gospodarskom prostoru (u nastavku teksta: EEA), na tržištu platnog prometa uveden je jasan i transparentan zakonodavni okvir za platne usluge. Jedna od platnih usluga koja je tom prilikom posebno uređena jest i usluga izdavanja platnih kartica i prihvaćanja platnih transakcija. Kartična platna transakcija složen je proces koji objedinjuje brojne međusobno povezane sudionike, tj. pružatelje platnih usluga, institucije i sustave. Nije moguće sagledati samo jednu komponentu bez razmatranja njezina učinka na svaku od ostalih veza u lancu kartične transakcije. U globalnom sagledavanju kartičnih transakcija vidljiv je razvoj nekoliko trendova, kao što su povećanje standardizacije, razdvajanje između upravljanja “shemom” (pravila sustava) i uslugama obrade transakcija, povećanje nadzora i pravila u zakonodavnom dijelu te pojačanog promoviranja i rasta ponuda usluga svih sudionika kartičnih transakcija. Za korisnike jedna od najznačajnijih inovacija u ponudi kartičnih transakcija jest i uvođenje beskontaktna tehnologije, i na strani izdavatelja platnih kartica (beskontaktna platne kartice) i na strani prihvatitelja platnih transakcija (beskontaktni EFTPOS uređaji i/ili bankomati). U Republici Hrvatskoj trend porasta beskontaktnih platnih kartica i beskontaktno-kontaktnih EFTPOS uređaja zabilježen je od siječnja 2014., a beskontaktno-kontaktnih bankomata od ožujka 2017. godine. Na dan 31. prosinca 2019. od ukupnog je broja platnih kartica u RH njih 39% beskontaktno, dok je u platnoprometnoj infrastrukturi udio beskontaktna tehnologije značajniji jer je od ukupnog broja EFTPOS uređaja njih čak 80% beskontaktno-kontaktnih ili samo beskontaktnih. Prvi beskontaktni bankomati uvedeni su u ožujku 2017., kad ih je bilo 111, dok ih je na dan 31. prosinca 2019. evidentirano 1.097, što čini 20% ukupnog broja bankomata.

Međutim, iako u EEA-u postoji jedinstven zakonodavni okvir, a u svijetu su pojmovi kartičnog svijeta poprilično standardizirani, ipak je i dalje katkad otežana usporedba kartičnih transakcija između različitih zemalja. Usporedba je otežana ne samo zbog očite razlike između pojedinih zemalja i strukture samog tržišta (veličina tržišta, broj i veličina banaka te povezani pravni okvir i tehnološko okružje) već i zbog samih potrošačkih navika korisnika. Europska središnja banka (u nastavku teksta: ESB) tijekom 2017. provela je sveobuhvatnu studiju¹ čiji je cilj bio analizirati kako su se potrošači europodručja 2016. na prodajnim mjestima služili

1 Esselink, H. i Hernández, L. “The use of cash by households in the euro area”, Occasional Paper Series, br. 201, ESB, studeni 2017.

gotovinom, karticama i ostalim instrumentima plaćanja. Prema podacima iz provedene studije, a što se tiče broja transakcija, u 2016. godini 79% svih transakcija na prodajnim mjestima u europodručju provedeno je gotovinom, 19% karticama, a 2% uz primjenu ostalih instrumenata plaćanja poput čekova, kreditnih transfera ili mobilnih sredstava plaćanja. S obzirom na vrijednost transakcija, 54% svih transakcija na prodajnim mjestima provedeno je gotovinom, 39% karticama, a 7% uz primjenu drugih instrumenata plaćanja (npr. čekovima).

U Republici Hrvatskoj najčešće korišten platni instrument jest platna kartica i upravo je na tržištu platnih kartica i kartičnih plaćanja zabilježen stalan rast i razvoj. Tako je u dvanaest godina broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija porastao za 137,4%, i to s 203,68 milijuna koliko ih je izvršeno u 2006. godini na 483,53 milijuna koliko ih je izvršeno u 2019. godini. Nadalje, u istom razdoblju vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija porasla je za 92,9%, i to s 85.331,34 milijuna kuna na 164.610,31 milijun kuna.

S obzirom na rast kartičnih plaćanja i sve brojnije alternativne metode plaćanja, budućnost gotovog novca postala je aktualna tema. Prema statističkim podacima 82% broja fiskaliziranih računa u RH odnosi se na plaćanje gotovinom, dok se na plaćanja karticama odnosi 16%. Kada se gleda vrijednost fiskaliziranih računa, 52% vrijednosti odnosi se na plaćanje gotovim novcem, a 43% vrijednosti na plaćanja karticama.

Svrha je ove publikacije pružiti sveobuhvatan pregled tržišta platnih kartica i kartičnih platnih transakcija u RH u 2019. s usporedbom pojedinih podataka u odnosu na 2018. godinu, koji bi trebao poslužiti podjednako korisnicima, pružateljima platnih usluga i ostaloj široj javnosti.

1.1. Struktura publikacije

Publikacija je podijeljena u sedam poglavlja.

Prvo je poglavlje Uvod, u kojemu je uz svrhu i strukturu publikacije dan kratak pregled zakonodavnog okvira na temelju kojeg su prikupljeni statistički podaci te osnovna metodološka objašnjenja.

Drugo poglavlje, pod nazivom Struktura kartičnog tržišta i platnoprometna infrastruktura, daje uvid u modele kartičnih shema i pregled osnovnih prihvatnih uređaja (bankomata i EFTPOS uređaja).

U trećem poglavlju, Tržištu platnih kartica u RH, iznose se podaci o broju platnih kartica i njihovu stupnju tehnološkog razvoja.

Kartične platne transakcije, odnosno četvrto poglavlje, daje uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga izdavatelji za sve nacionalne i međunarodne kartične platne transakcije koje su učinjene platnim karticama koje su ti isti izdavatelji i izdali.

Peto poglavlje, Prihvaćanje platnih transakcija, daje uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga prihvatitelji za sve transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja, u RH u kunama. Također, u ovom se poglavlju daje usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH.

Šesto poglavlje sadržava pojmovnik.

U sedmom poglavlju dan je popis tablica, slika, prikaza i okvira iz publikacije.

1.2. Zakonodavni okvir

Republika Hrvatska u potpunosti je uskladila svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU-a u području platnog prometa. Zakonom o platnom prometu (u nastavku teksta: ZPP) platne usluge u RH uređene su istovjetno kao i u EU-u. Tako su među platnim uslugama i usluge izdavanja platnih kartica i prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama.

Statistički podaci o platnim karticama, kartičnim platnim transakcijama i prihvatnim uređajima prikupljaju se na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu ("Narodne novine", br. 147/2013. 16/2017.; u nastavku teksta: Odluka) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. godine. Odlukom se propisuje obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

Odlukom su propisani opseg podataka i izvještajni obveznici. Osim podataka o nacionalnim platnim transakcijama, prikupljaju se i podaci o međunarodnim platnim transakcijama, a izvještajno razdoblje određeno je na mjesečnoj razini.

Prema Odluci izvještajni su obveznici:

1. kreditna institucija (banka i štedna banka) sa sjedištem u RH;
2. institucija za elektronički novac sa sjedištem u RH;
3. institucija za platni promet sa sjedištem u RH;
4. podružnica kreditne institucije (podružnica banke) iz treće države sa sjedištem u RH;
5. podružnica institucije za elektronički novac iz treće države sa sjedištem u RH;
6. podružnica kreditne institucije iz države članice sa sjedištem u RH;
7. podružnica institucije za elektronički novac iz države članice sa sjedištem u RH;
8. podružnica institucije za platni promet iz države članice sa sjedištem u RH;
9. zastupnici pružatelja platnih usluga iz druge države članice sa sjedištem u RH, preko kojih ti pružatelji platnih usluga pružaju platne usluge u RH ako ti zastupnici ujedno imaju odobrenje za pružanje platnih usluga i
10. Financijska agencija.

Odlukom je propisano sastavljanje i dostavljanje podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu kroz 11 izvješća:

- Izvješće “Kreditni transfer”;
- Izvješće “Novčana pošiljka”;
- Izvješće “Izravno terećenje”;
- Izvješće “Odobrenje/terećenje bez naloga”;
- Izvješće “Gotov novac”;
- Izvješće “Čekovi i mjenice”;
- Izvješće “Izdavanje platnih kartica”;
- Izvješće “Računi”;
- Izvješće “Infrastruktura”;
- Izvješće “Prihvaćanje platnih kartica” i
- Izvješće “Zakonska ovlast”.

U publikaciji je dan pregled platnih kartica i kartičnih platnih transakcija za 2019. s usporedbom za 2018., 2017., 2016., 2015. i djelomično za 2014. godinu kroz statističke podatke prikupljene u tri izvješća: Izdavanje platnih kartica, Prihvaćanje platnih kartica i Infrastruktura.

1.3. Metodologija

Metodologija prikupljanja podataka u skladu s Odlukom temelji se na unaprijed definiranim pojmovima koji su usklađeni sa zakonskim

odredbama, Uredbom (EU) br. 1409/2013 ESB-a od 28. studenoga 2013. o statistici platnog prometa (ESB/2013/43)² i drugim standardima koji su uvriježeni na kartičnom tržištu.

Pri izradi publikacije korišteni su prije svega podaci dobiveni od pružatelja platnih usluga (izvještajnih obveznika). Znatno manji dio podataka prikupljen je od poslovnih subjekata pružatelja usluga kartične infrastrukture (Potpoglavlje 2.2.) i u podacima Ministarstva financija Republike Hrvatske – Porezne uprave (Potpoglavlje 5.2.).

Pružatelji platnih usluga (izvještajni obveznici) čiji su podaci korišteni pri izradi publikacije jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja platnih kartica i prihvaćanja transakcija izvršenih platnim karticama;
2. institucije za elektronički novac³ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja platnih kartica i prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama i
3. institucije za platni promet koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama.

U publikaciji se na cjelovit način daje pregled kartičnog tržišta u RH za 2019. godinu, odnosno iznose se agregirani statistički podaci o:

- platnoprometnoj infrastrukturi – prikazani sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- platnim karticama – prikazani na mjesečnoj razini ili sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- kartičnim platnim transakcijama – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje;
- transakcijama prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje.

Podaci o kartičnim platnim transakcijama prikupljaju se u originalnoj valuti, tj. valuti u kojoj se transakcija provodi (valuta transakcije). Za potrebe publikacije sve transakcije u drugim valutama preračunate su u kune po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja. Podaci o novčanoj vrijednosti transakcija iskazani su u kunama bez lipa.

2 Regulation (EU) No 1409/2013 of the European Central Bank of 28 November 2013 on payment statistics (ECB/2013/43)

3 Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Detaljnija metodološka objašnjenja povezana s pojedinim pojmovima Izvješća dana su u svakom poglavlju zasebno.

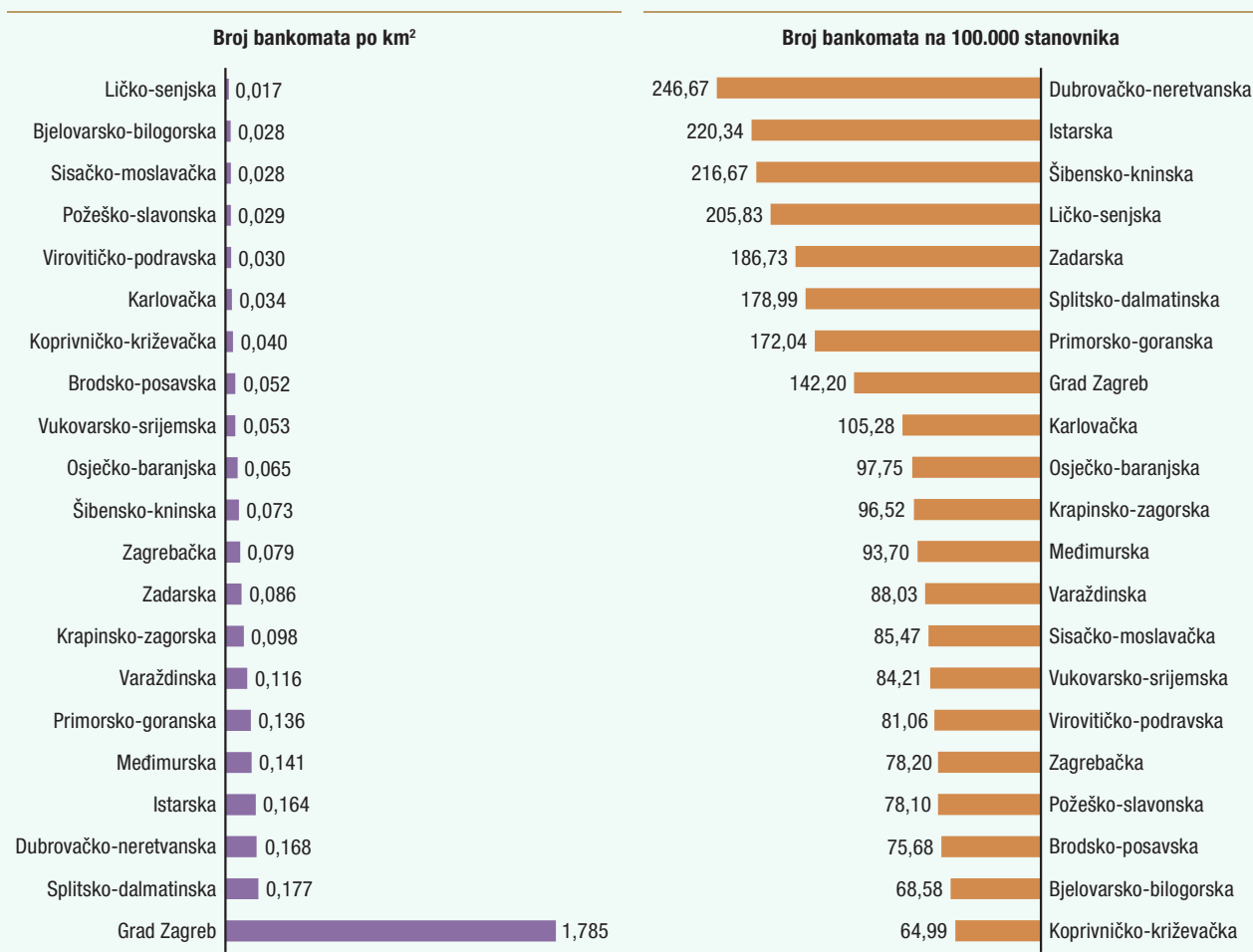
Temeljni pojmovi određeni ZPP-om koji se odnose na područje platnih kartica i kartičnih platnih transakcija jesu:

- **platna kartica** jest sredstvo koje omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koje omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju te prijenos novčanih sredstava, a koje omogućuje iniciranje platne transakcije i njezino izvršavanje u okviru kartične platne sheme;
- **nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalazi u RH;
- **međunarodna/prekogranična platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) nalazi u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) u trećoj državi ili drugoj državi članici (u nastavku teksta: međunarodna platna transakcija);
- **kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

2. Struktura kartičnog tržišta i platnometna infrastruktura

U ovom su poglavlju prikazane kartične platne sheme (Potpoglavlje 2.1.) i platnometna infrastruktura prema prihvatnim uređajima kao što su bankomati i EFTPOS uređaji (Potpoglavlje 2.2.).

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2019.

Bankomati i EFTPOS uređaji u RH

Ukupan broj bankomata	5.446
Ukupan broj EFTPOS uređaja	111.172
Broj bankomata na 100.000 stanovnika	133,22
Broj EFTPOS uređaja na 100.000 stanovnika	2.719,58
Broj bankomata po km ²	0,10
Broj EFTPOS uređaja po km ²	1,96

Izvor: HNB

2.1. Kartične platne sheme

Kartična platna shema jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje kartične platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

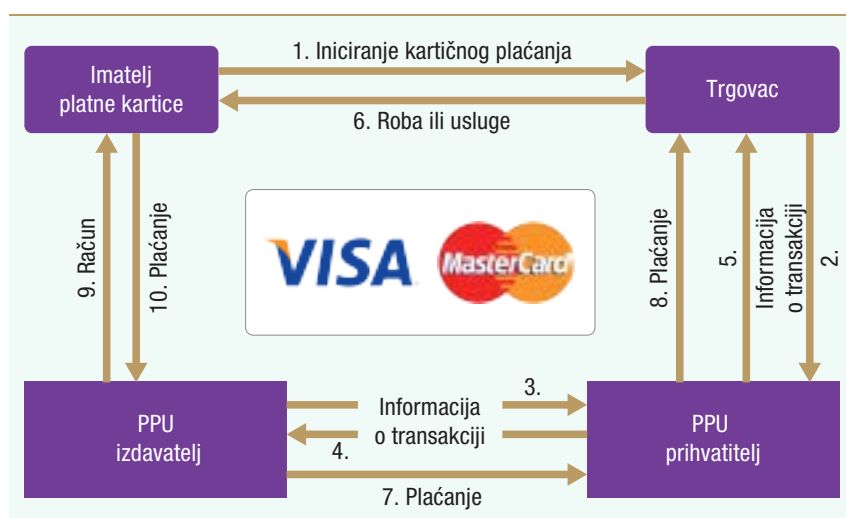
U RH prepoznajemo dva modela kartičnih shema: model s četiri sudionika, tj. četverostranu kartičnu shemu i model s tri strane ili sudionika, tj. trostranu kartičnu shemu.

Četverostrana kartična shema u RH

U četverostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice platitelj, trgovac primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne kartice (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- **Imatelj platne kartice platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu platnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba koja prihvaća platnu transakciju izvršenu platnom karticom izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- **Izdavatelj:** pružatelj platnih usluga koji je imatelju platne kartice (platitelju) izdao platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.
- **Prihvatitelj:** pružatelj platnih usluga koji primatelju plaćanja (trgovcu) osigurava prihvaćanje transakcije izvršene platnom karticom i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Prikaz 1. Četverostrana kartična shema u RH

Napomena: Na slici je prikazan tijek kartične platne transakcije između imatelja platne kartice, trgovca, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu (EFTPOS uređaju) uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice.

Izvor: HNB

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u četverostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, trgovca, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluga.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Prihvatitelj prosljeđuje podatke o transakciji izdavatelju na autorizaciju.
4. Izdavatelj provjerava i potvrđuje (autorizira) transakciju i o tome obavještava prihvatitelja.
5. Nakon zaprimanja odobrenja od izdavatelja prihvatitelj o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
6. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
7. Izdavatelj prosljeđuje iznos prihvatitelju za obavljenju kupnju robe i usluga platnom karticom.
8. Prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
9. Izdavatelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
10. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trenutačno na teritoriju RH posluju četverostrane kartične sheme MasterCard® i Visa®. U sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se i debitne i kreditne platne kartice. U 2019. ukupno su evidentirana 24 izdavatelja sudionika četverostrane kartične sheme.

Trostrana kartična shema u RH

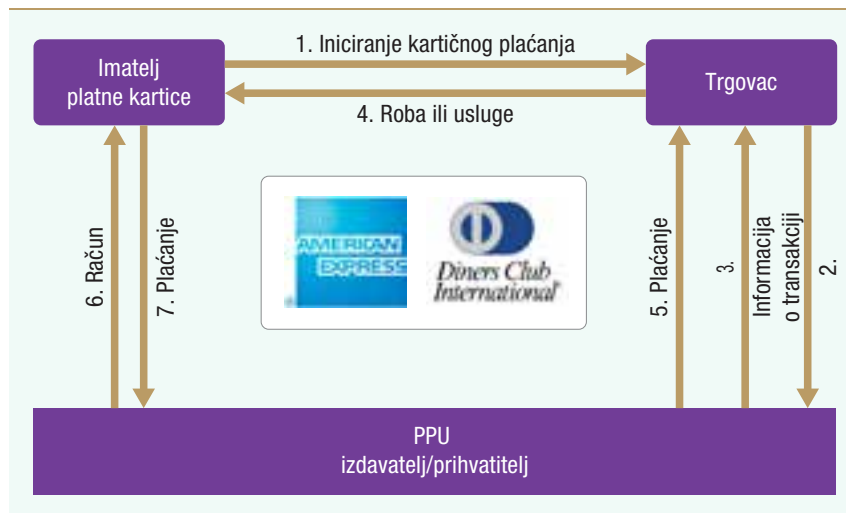
U trostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice platitelj, trgovac primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) koji je ujedno i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne transakcije izvršene platnom karticom (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- **Imatelj platne kartice platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba primatelj plaćanja, koja prihvaća platnu transakciju izvršenu platnom karticom izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- **Izdavatelj/prihvatitelj:** u trostranoj kartičnoj shemi izdavatelj i prihvatitelj jest isti pružatelj platnih usluga.

Kao izdavatelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s imateljem platne kartice i imatelju kartice (platitelju) izdao je platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.

Kao prihvatitelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s primateljem plaćanja (trgovcem) kojem osigurava prihvaćanje platne transakcije izvršene platnom karticom i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Prikaz 2. Trostrana kartična shema u RH

Napomena: Na slici je prikazan tijek kartične platne transakcije između imatelja platne kartice, trgovca, izdavatelja koji je ujedno i prihvatitelj, na fizičkom prodajnom mjestu (EFTPOS uređaju) uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice.

Izvor: HNB

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u trostranoj kartičnoj shemi

između imatelja platne kartice, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluga.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Izdavatelj/prihvatitelj provjerava i odobrava (autorizira) transakciju i o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
4. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
5. Izdavatelj/prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
6. Izdavatelj/prihvatitelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
7. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trostrane kartične sheme obično su sheme kreditnih kartica te se u sklopu njih ne izdaju debitne kartice. U 2019. ukupno su evidentirana dva pružatelja platnih usluga sudionika trostrane kartične sheme. Na teritoriju RH trostrane kartične sheme su Diners Club International® i American Express®.

2.2. Platnoprmetna infrastruktura

Podaci o platnoprmetnoj infrastrukturi prikupljaju se od pružatelja platnih usluga i od pravnih osoba koji su vlasnici prihvatnih uređaja (EFTPOS uređaja i bankomata) preko kojih pružatelji platnih usluga prihvatitelji pružaju platnu uslugu prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama.

Na tržištu RH na dan 31. prosinca 2019. ukupno je bilo 117.558 uređaja na kojima se obavlja prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama, od kojih je 5.446 bankomata i 111.172 EFTPOS uređaja i 940 EFTPOS uređaja za uplatu i isplatu na kojima je imateljima platne kartice omogućeno iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom, a ne i plaćanje robe i usluga (Tablica 1.).

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvata platnih kartica na teritoriju RH

Prihvatni uređaji	Ukupno na dan 31. 12. 2015.	Ukupno na dan 31. 12. 2016.	Ukupno na dan 31. 12. 2017.	Ukupno na dan 31. 12. 2018.	Ukupno na dan 31. 12. 2019.
Bankomati	4.418	4.543	4.941	5.159	5.446
EFTPOS uređaji	103.434	106.081	118.621	114.361	111.172
EFTPOS uređaji za isplatu i uplatu	1.633	936	905	967	940

Izvor: HNB

Bankomat

Bankomat je elektromehanički uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica podizanje i/ili polaganje gotovog novca, korištenje usluge davanja informacija i druge usluge.

Na dan 31. prosinca 2019. na teritoriju RH ukupno je evidentirano 5.446 bankomata od kojih je najveći broj bankomata evidentiran u Gradu Zagrebu, i to njih 1.144, a najmanji broj bankomata u Požeško-slavonskoj županiji, njih 53 (Tablica 2.). Ukupan broj bankomata na teritoriju RH povećao se za 5,6% u odnosu na 31. prosinca 2018. godine (Tablica 1.).

Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH na dan 31. prosinca 2019.

Županija	Ukupan broj bankomata
Zagrebačka	242
Krapinsko-zagorska	121
Sisačko-moslavačka	127
Karlovačka	123
Varaždinska	147
Koprivničko-križevačka	70
Bjelovarsko-bilogorska	74
Primorsko-goranska	489
Ličko-senjska	93
Virovitičko-podravska	61
Požeško-slavonska	53
Brodsko-posavska	106
Zadarska	314
Osječko-baranjska	271
Šibensko-kninska	217
Vukovarsko-srijemska	130
Splitsko-dalmatinska	802
Istarska	460
Dubrovačko-neretvanska	299
Međimurska	103
Grad Zagreb	1.144
Ukupno	5.446

Izvor: HNB

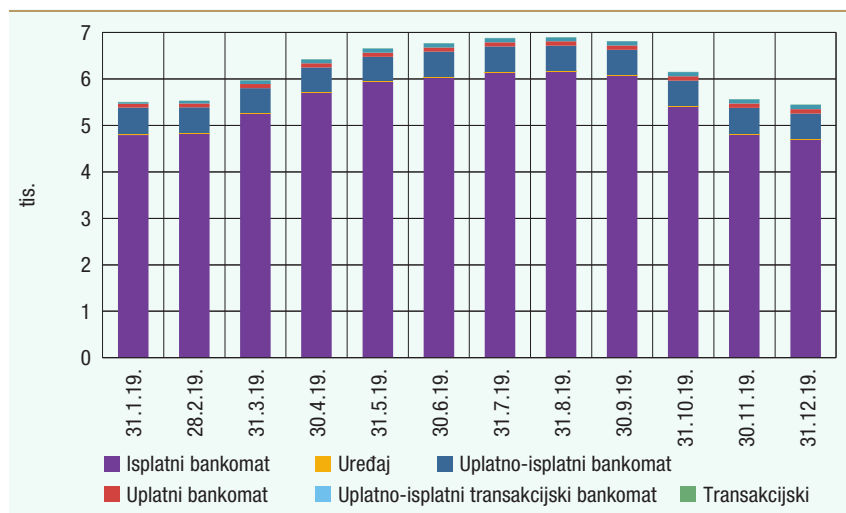
Bankomati se mogu razvrstati prema funkcijama i obilježjima.

Funkcije bankomata podijeljene su prema uslugama platnog prometa, odnosno prema funkciji uplate gotovog novca i funkciji isplate gotovog novca.

U sklopu pregleda bankomata prema funkcijama prikazan je i podatak o bankomatima koji korisnicima omogućuje različite usluge, kao što su pregled prometa po računima za plaćanje, kupnja bonova, korištenje usluge elektroničkog bankarstva i slično, a na kojima nije moguće izvršiti platne usluge polaganja gotovog novca, podizanja gotovog novca i izvršavanje kreditnih transfera. Takav bankomat za potrebe publikacije nazvan je uređajem.

S obzirom na navedeno, razlikujemo četiri vrste bankomata prema funkcijama na teritoriju RH (Slika 1.).

Slika 1. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2019.
Izvor: HNB

Na dan 31. prosinca 2019. na teritoriju RH evidentirano je 4.687 isplatnih bankomata, 567 uplatno-isplatnih bankomata, 1 uređaj, 95 uplatnih bankomata i 95 uplatno-isplatnih transakcijskih bankomata i 1 transakcijski bankomat (Slika 1.).

Od ukupnog broja bankomata, na dan 31. prosinca 2019. njih 1.647 u sustavu je videonadzora i 633 u osiguranom prostoru. Bankomati u osiguranom prostoru jesu bankomati koji su smješteni u poseban, zatvoren prostor za tu namjenu, a fizički je pristup osiguran primjenom odgovarajućih mjera fizičke i/ili tehničke zaštite. Pritom jedan bankomat može biti svrstan u oba navedena obilježja.

U 2017. godini prvi put je vidljiva primjena beskontaktno-kontaktnih bankomata te ih je na dan 31. prosinca 2017. ukupno evidentirano 288. Trend uvođenja beskontaktno-kontaktnih bankomata nastavlja se i tijekom 2018. i 2019. godine te ih je na dan 31. prosinca 2019. ukupno evidentirano 1.097.

EFTPOS uređaj

EFTPOS uređaj (engl. *Electronic funds transfer at point of sale*) elektronički je uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica iniciranje kartičnih platnih transakcija na prodajnom mjestu.

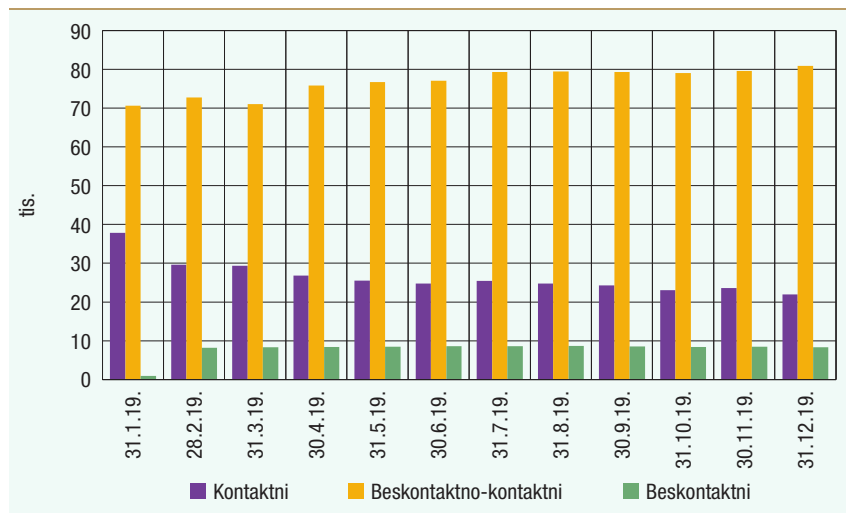
Na dan 31. prosinca 2019. ukupno je evidentirano 111.172 EFTPOS uređaja, što čini smanjenje od 2,8% u odnosu na 31. prosinca 2018. godine (Tablica 1.). Smanjenje broja EFTPOS uređaja rezultat je godišnjeg usklađivanja izvještajnih obveznika o aktivnim EFTPOS uređajima na prodajnim mjestima.

EFTPOS uređaji mogu se podijeliti na kontaktne, beskontaktno-kontaktne i beskontaktno. Kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvata platnih kartica koje sadržavaju zapise temeljene samo na čipu i/ili magnetnoj traci. Beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvata platnih kartica koje, osim zapisa temeljenog na magnetnoj traci i/ili čipu, sadržavaju i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji (blizinsko čitanje kartice, NFC i slično). Beskontaktni EFTPOS uređaji podržavaju prihvata platnih kartica koje sadržavaju zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji (blizinsko čitanje kartice, NFC i slično).

Unutar kategorije EFTPOS uređaja, kao i u 2018. godini, i tijekom 2019. nastavlja se trend povećavanja broja beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, s 68.284 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2018. na 80.884, koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2019., što čini 73% svih EFTPOS uređaja na dan 31. prosinca 2019.

U 2017. godini prvi put je vidljiva primjena beskontaktnih EFTPOS uređaja te ih je na dan 31. prosinca 2017. ukupno evidentirano 8. Trend uvođenja beskontaktnih uređaja nastavlja se i tijekom 2018. te ih je na dan 31. prosinca 2018. ukupno evidentirano 942. Na dan 31. prosinca 2019. evidentirano je 8.339 beskontaktnih uređaja, što čini 8% svih EFTPOS uređaja. Broj kontaktne EFTPOS uređaja smanjen je s 45.135 koliko je evidentirano na dan 31. prosinca 2018. na 21.949 koliko je evidentirano na dan 31. prosinca 2019. (Slika 2.)

Slika 2. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH

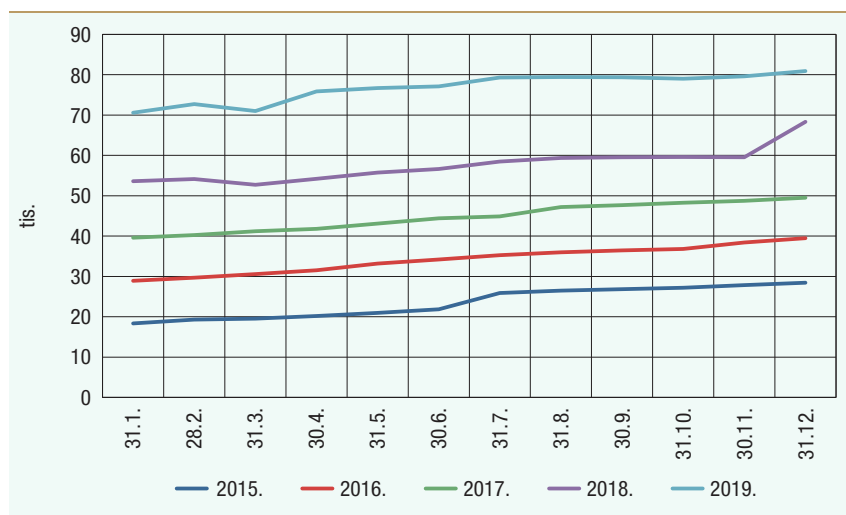

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2019.
Izvor: HNB

Trend porasta broja beskontaktno-kontaktne uređaja zabilježen je od siječnja 2014. godine:

- na dan 31. prosinca 2015. evidentirano je 28.407 beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, što je povećanje od 59% u odnosu na 31. prosinca 2014.;
- na dan 31. prosinca 2016. evidentirano je 39.458 beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, što je povećanje od 39% u odnosu na 31. prosinca 2015.;
- na dan 31. prosinca 2017. evidentirano je 49.476 beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, što je povećanje od 25,4% u odnosu na 31. prosinca 2016.;
- na dan 31. prosinca 2018. evidentirano je 68.284 beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, što je povećanje od 38% u odnosu na 31. prosinca 2017.;
- na dan 31. prosinca 2019. evidentirano je 80.884 beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, što je povećanje od 18,5% u odnosu na 31. prosinca 2018. (Slika 3.).

Slika 3. Broj beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja na teritoriju RH

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.
Izvor: HNB

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu jest uređaj koji imateljima platnih kartica omogućuje iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom. Taj je uređaj najčešće smješten u prostorijama treće osobe koja na osnovi ugovora radi u ime i za račun pružatelja platnih usluga (npr. Financijska agencija, Hrvatska pošta i sl.).

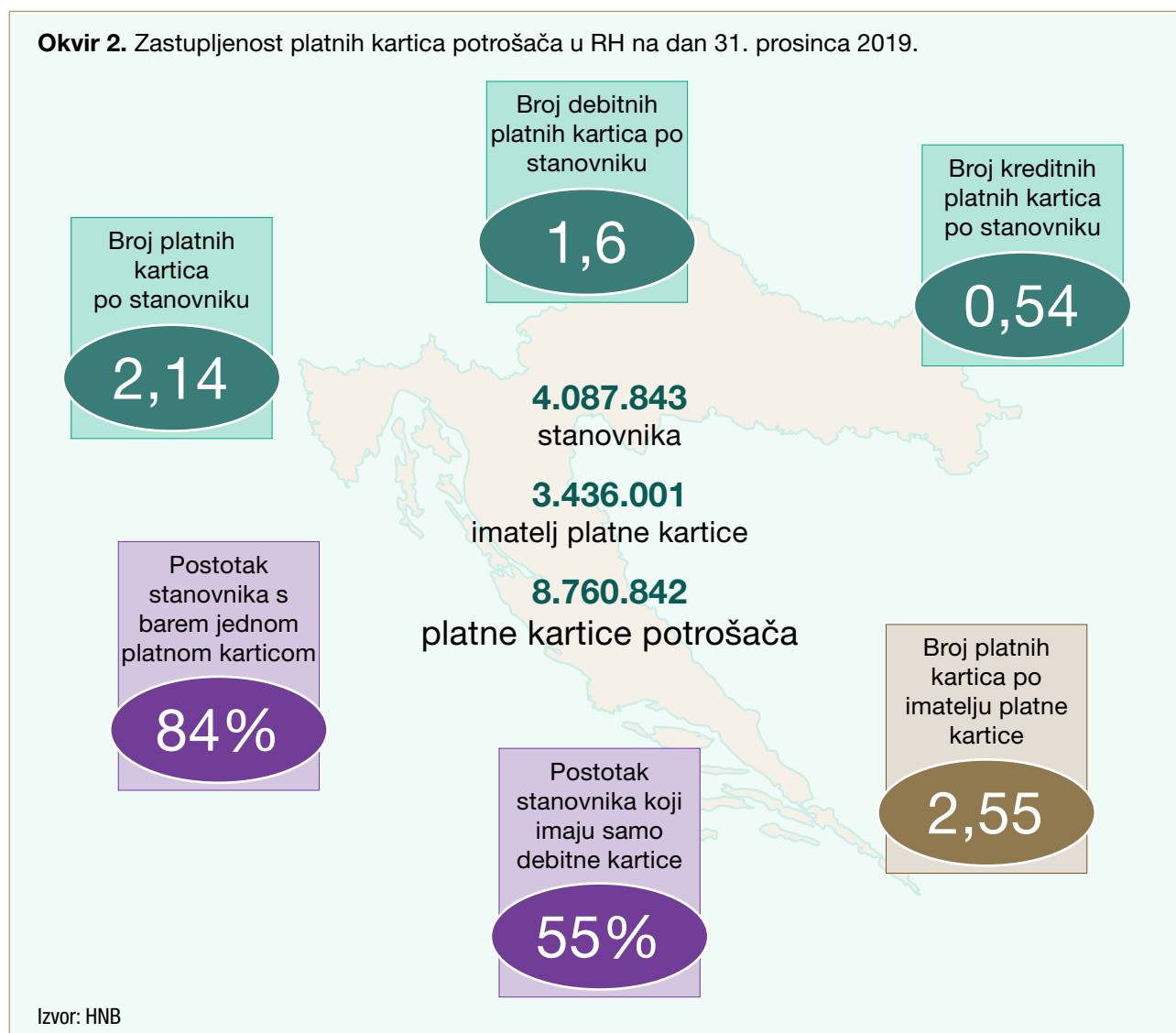
Na dan 31. prosinca 2019. ukupno je evidentirano 940 EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu, dok ih je na dan 31. prosinca 2018. ukupno evidentirano 967 (Tablica 1.).

3. Tržište platnih kartica u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁴ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

⁴ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Izdavatelj jednom imatelju platne kartice može izdati više platnih kartica. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- prvi dio sadržava pregled broja platnih kartica na tržištu RH (Potpoglavlje 3.1.);
- drugi dio sadržava pregled stupnja tehnološkog razvoja platnih kartica (Potpoglavlje 3.1.1.);
- treći dio sadržava pregled broja platnih kartica prema imatelju (Potpoglavlje 3.2.).

3.1. Platne kartice

Platna kartica je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje i polaganje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugim prihvatnim uređajima te prijenos novčanih sredstava, a koje omogućuje iniciranje platne transakcije i njezino izvršavanje u sklopu kartične platne sheme.

Osnovna je podjela platnih kartica prema dospijeću i podmirenju troškova, tj. prema trenutku kada imatelj podmiruje iznos učinjenih troškova po platnoj kartici. U skladu s tim platne kartice dijele se na debitne (plaćanje odmah, engl. *pay now*), kreditne (plaćanje kasnije, engl. *pay later*) i prepaid kartice⁵ (plaćanje unaprijed, engl. *pay in advance*).

- **Debitne platne kartice** (u nastavku teksta: debitne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata, drugih uređaja i na šalterima kreditnih institucija. Pri korištenju debitne kartice račun za plaćanje imatelja kartice tereti se za učinjeni trošak odmah nakon izvršenja kartične platne transakcije uz uvjet da na računu postoji pokriće. Pokriće na računu uključuje i iznos neiskorištenoga dopuštenog prekoračenja.
- **Kreditne platne kartice** (u nastavku teksta: kreditne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata i drugih uređaja. Upotreba kreditne kartice ne uvjetuje imatelju osigurano pokriće na računu za plaćanje za izvršenje platne transakcije u trenutku njezina zadavanja. Za izvršenje platne transakcije korisniku kreditne kartice odobren je kredit (limit). Troškovi nastali

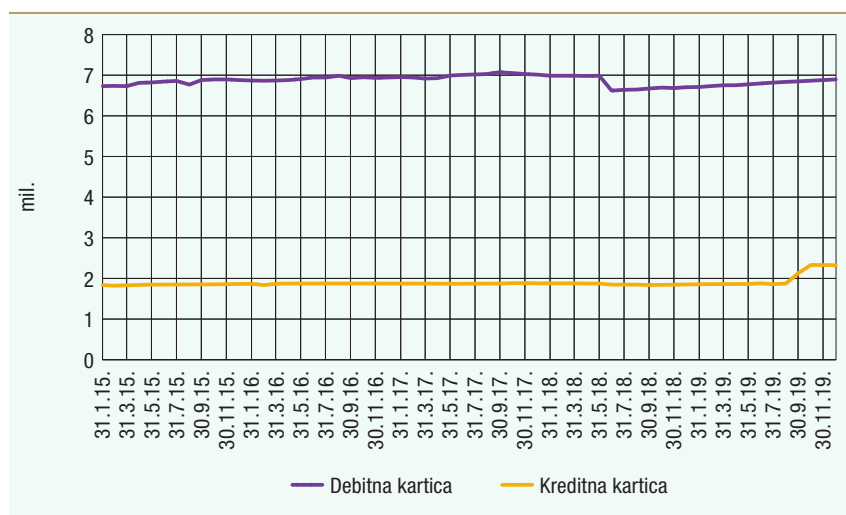
5 Statistički podaci o prepaid platnim karticama nisu uključeni u pregled ove publikacije.

korištenjem kreditne kartice tijekom određenog razdoblja naplaćuju se u rokovima definiranim ugovorom o izdavanju kreditne kartice, tj. nakon određenog vremena.

Kreditne kartice obuhvaćaju kreditne, charge, revolving, kartice s odgođenom naplatom i članske kartice.

Na dan 31. prosinca 2019. u RH ukupno je evidentirano 9.224.852 platne kartice potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača), a od toga su 6.895.963 debitne kartice (75%) i 2.328.889 kreditnih kartica (25%). Na dan 31. prosinca 2019. ukupan broj platnih kartica povećao se za 7,8% u odnosu na 31. prosinca 2018. godine. U istom razdoblju broj debitnih platnih kartica povećao se za 2,8%, a kreditnih za 25,7% (Slika 4.). Povećanje broja ukupnih platnih kartica većinom je rezultat zamjene aktivnih platnih kartica novim karticama drugog branda zbog izmjene određenih ugovornih odnosa na tržištu. Zamjena platnih kartica izvršavala se tako da su “stare” kartice bile aktivne do 31. prosinca 2019., a “nove” od trenutka uručenja imatelju platne kartice.

Slika 4. Broj platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Platne kartice izdaju se potrošačima i/ili pravnim osobama (nepotrošačima). Potrošaču može biti izdana osnovna i dodatna platna kartica. Korisniku platne kartice poslovnom subjektu (nepotrošaču) može biti izdana samo osnovna platna kartica.

Na dan 31. prosinca 2019. u RH evidentirano je ukupno 8.760.842 platne kartice izdane potrošačima, od kojih je 85% osnovnih platnih kartica (Tablica 3.).

Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku

na dan 31. prosinca 2019.

Vrsta platne kartice	Potrošač		Nepotrošač	
	Osnovna	Dodatna	Osnovna	Ukupno
Debitna platna kartica	5.476.210	1.060.621	359.132	6.895.963
Kreditna platna kartica	2.021.252	202.759	104.878	2.328.889
Ukupno	7.497.462	1.263.380	464.010	9.224.852

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2019.

Izvor: HNB

Kako je i uvodno pojašnjeno, platne kartice dijele se na debitne i kreditne. Kreditne platne kartice mogu se podijeliti i prema vrsti ugovora između izdavatelja i imatelja platne kartice te prema dogovorenom načinu otplate troškova. U skladu s navedenim kartice dijelimo na debitne kartice, charge kartice, revolving kartice, kartice s odgođenom naplatom, kreditne kartice te određene kombinacije navedenih mogućnosti.

Od ukupnog broja kartica u RH na dan 31. prosinca 2019. najzastupljenije su debitne kartice s udjelom od 75%, slijede charge kartice s udjelom od 11%, kartice s funkcijom odgođene naplate s udjelom od 6% i revolving kartice s udjelom od 5%. Razrada platnih kartica prema vrstama prikazana je u Tablici 4.

Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice

na dan 31. prosinca 2019.

Vrsta platne kartice	Broj platnih kartica	Udio
Debitna kartica	6.895.963	75%
Charge kartica	1.037.124	11%
Kartica s odgođenom naplatom	523.060	6%
Revolving kartica	435.940	5%
Kreditna kartica	215.769	2%
Ostalo/članska	116.996	1%
Ukupno	9.224.852	100%

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2019.

Izvor: HNB

Platna kartica može se nalaziti u/na sljedećim nositeljima:

- plastičnoj kartici i
- drugom fizičkom nositelju kao što su mobilni telefon, naljepnica (platna kartica pohranjena je ili pričvršćena (engl. *sticker*) u/na drugom fizičkom nositelju) i slično.

Od ukupnog broja svih platnih kartica na dan 31. prosinca 2019. evidentirano je 92.359 kartica pričvršćenih na naljepnici.

Platne kartice prema shemi

Kako je već objašnjeno u Potpoglavlju 2.1., u RH u sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se debitne i kreditne kartice, a u sustavu trostrane kartične sheme samo kreditne kartice. Tako je u sustavu četverostrane kartične sheme na dan 31. prosinca 2019. ukupno evidentirano 8.291.987 ili 89% svih platnih kartica, od kojih su 6.895.963 debitne platne kartice i 1.396.024 kreditne platne kartice.

U RH na dan 31. prosinca 2019. od ukupnog broja kreditnih kartica njih 932.865 ili 40% izdano je u sustavu trostrane kartične sheme, dok je njih 1.396.024 ili 60% izdano u sustavu četverostrane kartične sheme.

Statusi platnih kartica

Izdana platna kartica može imati različite statuse: korištena, nekorisštena i blokirana. Zbroj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica čini ukupan broj platnih kartica izdanih u RH prikazanih na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Pojam korišteno podrazumijeva da je s platnom karticom unatrag jedne godine izvršena barem jedna kartična platna transakcija, a pojam nekorisšteno podrazumijeva da s platnom karticom unatrag jedne godine nije izvršena nijedna kartična platna transakcija. Pod pojmom unatrag jedne godine podrazumijeva se godina dana od posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca), a ne kalendarska godina.

Blokirana platna kartica jest platna kartica u optjecaju kojoj je privremeno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija.

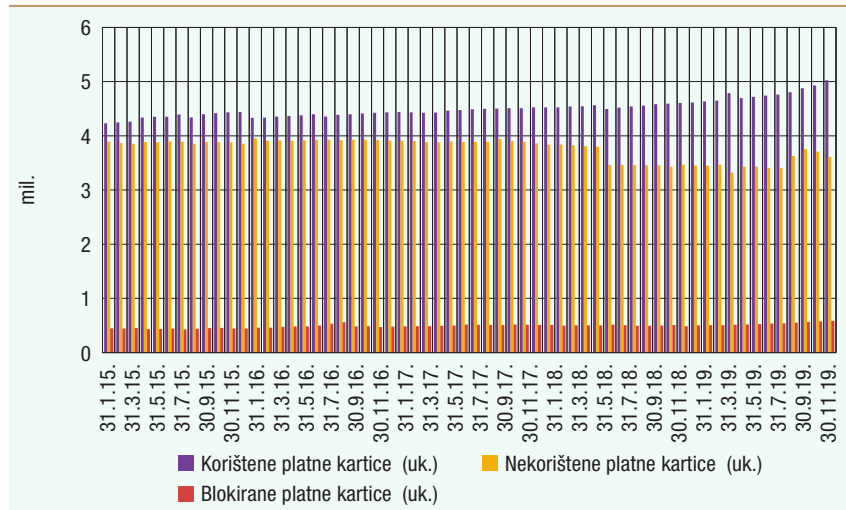
U 2019. prosječan mjesečni broj:

- korištenih platnih kartica iznosi 4,76 milijuna
- nekorisštenih platnih kartica iznosi 3,50 milijuna
- blokiranih platnih kartica iznosi 0,53 milijuna.

Iz zaprimljenih je podataka o platnim karticama vidljivo kako se u ukupnom broju platnih kartica u 2019. prosječno mjesečno ne koristi njih čak 39,8%. Koristi se 54,1%, a 6,1% blokirano je.

Prikaz broja korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica na kraju svakog mjeseca u 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godini dan je na Slici 5.

Slika 5. Broj korištenih, nekoriszenih i blokiranih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekoriszenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

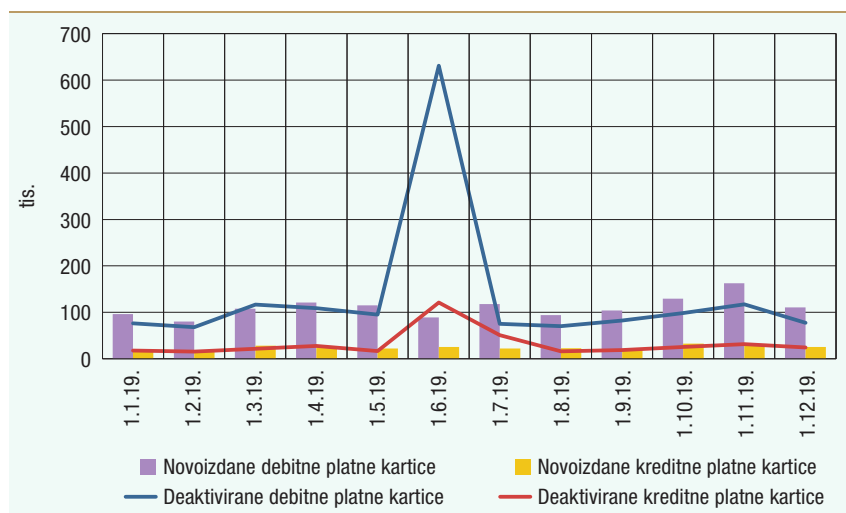
Izvor: HNB

Novoizdane i deaktivirane platne kartice

Pod pojmom novoizdana platna kartica podrazumijeva se platna kartica koja je prvi put izdana imatelju tijekom izvještajnog mjeseca. Podatak o platnim karticama sa statusom novoizdana odnosi se na novoizdane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca, a ne na njihovo stanje na posljednji dan izvještajnog mjeseca.

U 2019. ukupno je novoizdano 1.615.881 platna kartica, od kojih su 1.327.001 ili 82% debitnih kartica i 288.880 ili 18% kreditnih kartica (Slika 6.).

Slika 6. Broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2019.

Izvor: HNB

Pod pojmom deaktivirana platna kartica podrazumijeva se platna kartica kojoj je trajno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija. Podatak o platnim karticama sa statusom deaktivirana odnosi se na deaktivirane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca.

U 2019. ukupno je deaktivirano 2.004.584 platne kartice, od kojih su 1.617.570 ili 81% debitne kartice i 387.014 ili 19% kreditnih kartica (Slika 6.).

Platna kartica može biti deaktivirana na inicijativu samoga korisnika ili je može deaktivirati izdavatelj. Od ukupnog broja deaktiviranih platnih kartica njih 884.546 ili 44% deaktivirano je na inicijativu korisnika, dok je njih 1.120.038 ili 56% deaktivirao izdavatelj.

3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH

Uz primjenu različitih tehnologija izdavatelji platnih kartica korisnicima izdaju EMV čip kartice, čip kartice, magnetne i beskontaktne kartice te njihove kombinacije.

Na tržištu RH trenutačno prevladavaju platne kartice koje posjeduju i EMV čip i magnetnu traku (u nastavku teksta: EMV platne kartice), dok je broj kartica koje posjeduju samo magnetnu traku u stalnom opadanju.

Standard EMV nastao je 1993. godine kao rezultat zajedničkog rada svjetskih platnih institucija: Europaya, MasterCarda i Vise, po čemu je standard i dobio ime (početna slova udruženih institucija). Standard obuhvaća procesiranje kreditnih i debitnih kartica temeljenih na mikročipu (pametne kartice), odnosno definira skup pravila s ciljem uspostave sigurne i nesmetane komunikacije pametnih kartica i prihvatnih uređaja. Kartice temeljene na EMV standardu znatno su unapređenje u odnosu na kartice temeljene na magnetnoj traci, ponajprije zbog više razine sigurnosti i sprječavanja kartičnih prijevара.

Ukupan broj EMV platnih kartica:

- na dan 31. prosinca 2014. iznosio je 8.039.663, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2015. iznosio je 8.145.400, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2016. iznosio je 8.259.687, što čini 94% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2017. iznosio je 8.321.886, što čini 94% ukupnog broja svih platnih kartica;

- na dan 31. prosinca 2018. iznosio je 7.990.140, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2019. iznosio je 8.857.325, što čini 96% ukupnog broja svih platnih kartica.

Beskontaktne i kontaktne platne kartice

Ovisno o primijenjenoj tehnologiji iniciranja platnih transakcija, sve platne kartice mogu se podijeliti u dvije osnovne vrste: kontaktne i beskontaktne.

- **Kontaktna platna kartica** jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci. Kontaktne kartične platne transakcije iniciraju se provlačenjem ili umetanjem platne kartice kroz/u uređaj (npr. EFTPOS uređaj).
- **Beskontaktna platna kartica** jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih i beskontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji. Beskontaktne kartične platne transakcije iniciraju se približavanjem platne kartice do prihvatnog uređaja (npr. EFTPOS uređaja) koji posjeduje čitače za beskontaktne plaćanja. Beskontaktne platne kartice u pravilu zadržavaju sve funkcionalnosti kontaktnih platnih kartica, uz dodatnu mogućnost iniciranja beskontaktnih kartičnih platnih transakcija.

Tablica 5. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica izdanih u RH na dan 31. prosinca 2019.

Vrsta platne kartice	Kontaktna	Beskontaktna	Ukupno
Debitna platna kartica	4.110.030	2.785.933	6.895.963
Kreditna platna kartica	1.560.671	768.218	2.328.889
Ukupno	5.670.701	3.554.151	9.224.852

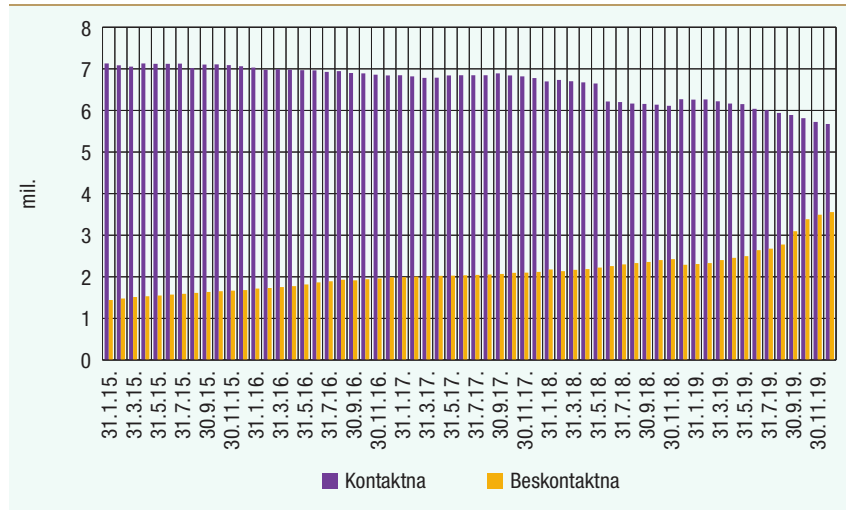
Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2019.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja platnih kartica na dan 31. prosinca 2019. kontaktnih je 5.670.701 ili 61%, a beskontaktnih 3.554.151, tj. 39% (Tablica 5.). U nekoliko posljednjih godina u Republici Hrvatskoj nastavio se snažan trend izdavanja beskontaktnih kartica te se njihov broj u 2019. u odnosu na 2018. povećao za 55,17%. Od ukupnog broja beskontaktnih platnih kartica njih 2.785.933 ili 78% čine debitne platne kartice.

Tijekom 2019. nastavlja se smanjenje broja kontaktnih platnih kartica sa 6.267.109 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2018. na 5.670.701 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2019., što čini

pad od 9,5%. U istom razdoblju broj beskontaktnih platnih kartica porastao je za 55,2%, i to s 2.290.474 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2018. na 3.554.151 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2019. (Slika 7.) Možemo pretpostaviti da će daljnji rast udjela beskontaktnih kartica ovisiti i o dinamici uobičajene zamjene starih kartica novima od strane izdavatelja.

Slika 7. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Uključene su korištene, nekorištene i blokirane platne kartice.

Izvor: HNB

3.2. Imatelji platne kartice

U ovom poglavlju dan je pregled broja platnih kartica prema imatelju. Kako je već uvodno pojašnjeno, jednom imatelju platne kartice može biti izdano više platnih kartica kod istog izdavatelja. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja. U ovom pregledu obuhvaćene su platne kartice izdane od izdavatelja u RH.

Imatelj platne kartice može biti potrošač i poslovni subjekt (nepotrošač).

Potrošač

Na dan 31. prosinca 2019. evidentirano je ukupno 3.436.001 imatelj platnih kartica potrošača, odnosno od ukupno 4.087.843⁶ stanovnika RH njih 84% imalo je barem jednu platnu karticu.

Od ukupnog broja imatelja platnih kartica potrošača 66% njih ima platne kartice izdane samo od jednog izdavatelja, 25% njih ima platne kartice

⁶ Državni zavod za statistiku, priopćenje "Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2018."; 13. rujna 2019.

Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača)

Broj PPU izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	2.278.911	3.519.658	424.894	3.944.552
Dva	864.214	2.037.704	1.071.665	3.109.369
Tri	233.455	731.472	520.229	1.251.701
Četiri	49.211	195.394	161.497	356.891
Pet i više	10.210	52.603	45.726	98.329
Ukupno	3.436.001	6.536.831	2.224.011	8.760.842

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2019.

Izvor: HNB

izdane od dva izdavatelja, a 9% potrošača ima platne kartice izdane od tri ili više izdavatelja (Tablica 6.).

Na dan 31. prosinca 2019. ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju debitnu karticu iznosio je 3.414.553, odnosno 84% stanovništva RH ima barem jednu debitnu karticu. Nadalje, broj imatelja koji imaju samo debitnu karticu na dan 31. prosinca 2019. iznosio je 2.258.490, odnosno 55% stanovništva RH ima samo debitnu karticu, tj. ne posjeduje kreditnu karticu. Ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju kreditnu platnu karticu jest 1.177.511 ili 29% stanovništva RH.

Na dan 31. prosinca 2019. od ukupnog broja imatelja platnih kartica potrošača njih 35,03% ima samo jednu platnu karticu, 27,26% dvije, a 15,51% tri platne kartice.

Poslovni subjekti (nepotrošači)

Na dan 31. prosinca 2019. evidentirano je ukupno 280.017⁷ imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača).

Tablica 7. Broj imatelja platnih kartica u RH poslovnih subjekata (nepotrošača)

Broj PPU izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	205.146	254.608	35.795	290.403
Dva	24.230	50.192	32.636	82.828
Tri	6.136	17.442	20.361	37.803
Četiri	1.764	8.046	10.202	18.248
Pet i više	526	4.603	5.884	10.487
Ukupno	237.802	334.891	104.878	439.769

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2019.

Izvor: HNB

⁷ Državni zavod za statistiku, priopćenje "Broj i struktura poslovnih subjekata u prosincu 2019."; 7. veljače 2020.

U Tablici 7. dan je prikaz broja imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) prema broju izdavatelja. Vidljivo je da najveći broj imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača), njih 86%, ima platne kartice izdane od jednog izdavatelja (Tablica 7.).

Od ukupnog broja imatelja platnih kartica nepotrošača njih 63% ima samo jednu platnu karticu, a njih 21% dvije platne kartice.

4. Kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti nacionalnih i međunarodnih platnih transakcija učinjenih platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁸ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Kartična platna transakcija usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.

Kartične platne transakcije mogu biti:

- **nacionalna kartična platna transakcija** – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga (izdavatelj) i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja (prihvatitelj) ili samo jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj koji je ujedno i prihvatitelj) koji se nalaze u RH.

Uključuju se ukupan broj i vrijednost kartičnih platnih transakcija izvršenih u RH od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja.

- **međunarodna kartična platna transakcija** – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj) nalazi u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (prihvatitelj) u trećoj državi ili drugoj državi članici.

Uključuju se ukupan broj i vrijednost platnih transakcija izvršenih izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja.

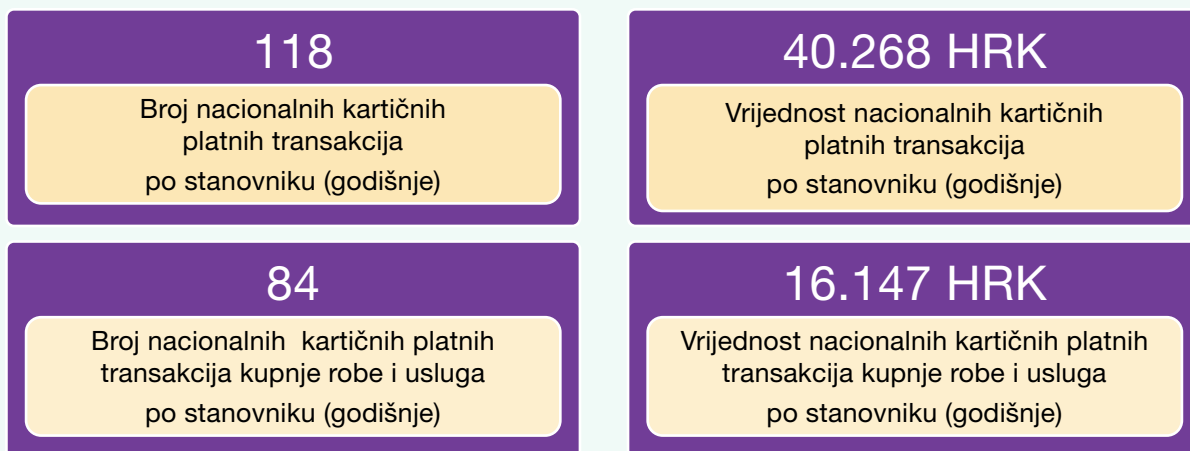
⁸ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Razvojem tržišta platnih kartica razvijale su se i kartične platne transakcije koje više nisu samo transakcije kupnje robe i usluga preko EFTPOS uređaja i transakcije podizanja i polaganja gotovog novca na bankomatima, već obuhvaćaju i transakcije kupnje robe i usluga internetom, transakcije ugovornih terećenja preko platne kartice i podizanja gotovog novca preko EFTPOS uređaja i ostalim kanalima i načinima.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- u prvom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.);
- u drugom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.1.);
- u trećem dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.2.).

Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2019.

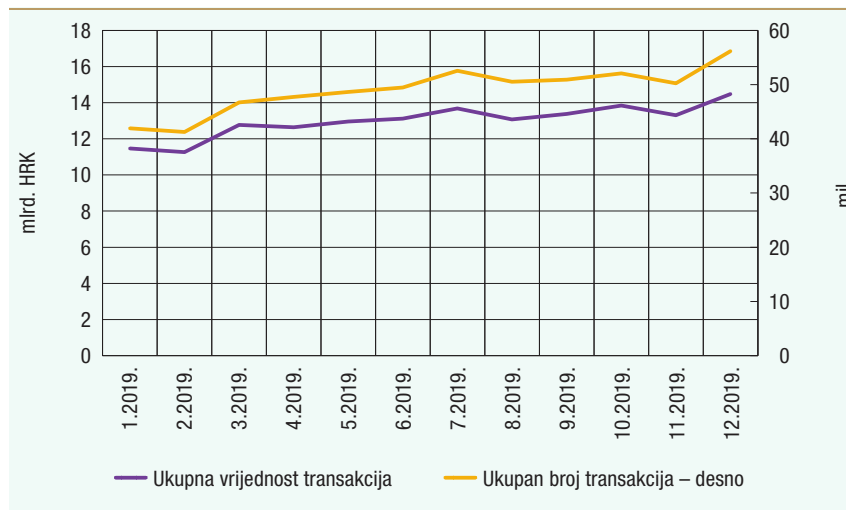
Izvor: HNB

4.1. Ukupne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim i međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U 2019. evidentirane su 22 kreditne institucije i 2 institucije za elektronički novac koje u RH izdaju platne kartice i čiji su korisnici ukupno izvršili 519,94 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom

Slika 8. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2019.

Izvor: HNB

vrijednosti od 176.523,87 milijuna kuna (Slika 8.). Broj ukupnih kartičnih platnih transakcija u 2019. godini u odnosu na 2018. povećao se za 11,16%, a njihova vrijednost za 10,12%.

Prosječan mjesečni broj kartičnih platnih transakcija iznosio je 43,33 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 14.710,32 milijuna kuna.

Po jednoj korištenoj platnoj kartici izdanoj u RH prosječno je mjesečno izvršeno 9,13 kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 3.099,20 kuna.

4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U nacionalne kartične platne transakcije uključuju se:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom;
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom;
- platne transakcije polaganja gotovog novca platnom karticom;
- trajni nalozi i izravna terećenja naplaćeni preko platne kartice i
- naknade, članarine, kamate i slično naplaćeni od izdavatelja preko platne kartice.

U 2019. ukupno je izvršeno 483,53 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 164.610,31 milijun kuna. Ukupan

Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice

u kunama

Vrsta platne kartice	Kupnja robe i usluga	Podizanje gotovog novca	Polaganje gotovog novca	Ugovorno terećenje	Ukupno
Broj transakcija					
Debitna platna kartica	264.737.229	102.451.990	5.040.586		372.229.805
Kreditna platna kartica	85.389.445	4.069.301	6.131	21.838.358	111.303.235
Ukupno	350.126.674	106.521.291	5.046.717	21.838.358	483.533.040
Vrijednost transakcija					
Debitna platna kartica	43.702.122.004	81.208.005.619	12.354.590.686		137.264.718.309
Kreditna platna kartica	22.304.713.759	4.035.388.842	6.419.603	999.068.243	27.345.590.447
Ukupno	66.006.835.763	85.243.394.461	12.361.010.289	999.068.243	164.610.308.756
Prosječna vrijednost transakcije					
Debitna platna kartica	165	793	2.451		369
Kreditna platna kartica	261	992	1.047	46	246
Ukupno	189	800	2.449	46	340

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2019.

Izvor: HNB

broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu povećao se za 9,4%, a ukupna vrijednost za 10,3%.

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija debitnim karticama izvršeno je 372,23 milijuna transakcija ili 76,98% s ukupnom vrijednosti od 137.264,72 milijuna kuna ili 83,39% (Tablica 8.). Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija debitnim karticama u 2019. godini povećao se za 13,9% u odnosu na 2018. godinu, a vrijednost transakcija za 11,3%.

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija kreditnim karticama izvršeno je 111,30 milijuna transakcija ili 23,02% s ukupnom vrijednosti od 27.345,59 milijuna kuna ili 16,61% (Tablica 8.). Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija kreditnim karticama u 2019. smanjio se za 2,8% u odnosu na 2018. godinu, a vrijednost transakcija povećala za 0,6%.

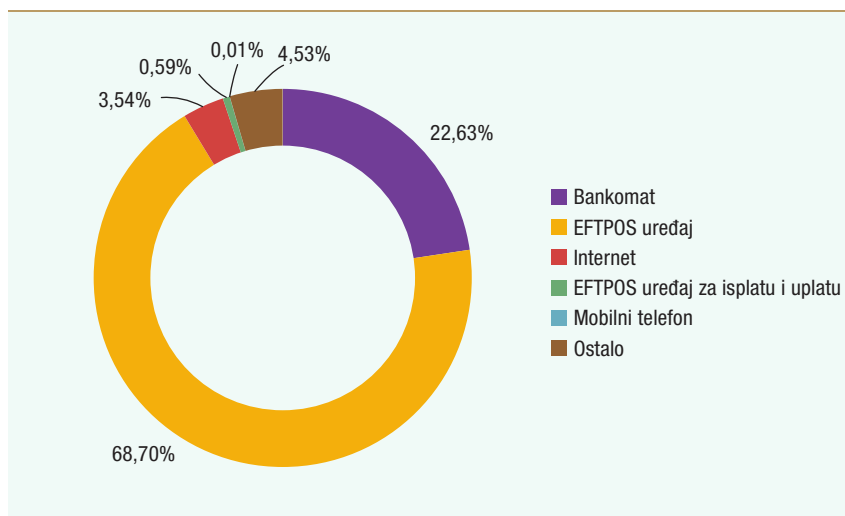
Nacionalne kartične platne transakcije prema prihvatnim uređajima

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2019. razvrstano prema prihvatnim uređajima izvršeno je ukupno:

- **preko bankomata:** 109,42 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 92.554,97 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja:** 332,18 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 61.445,84 milijuna kuna;

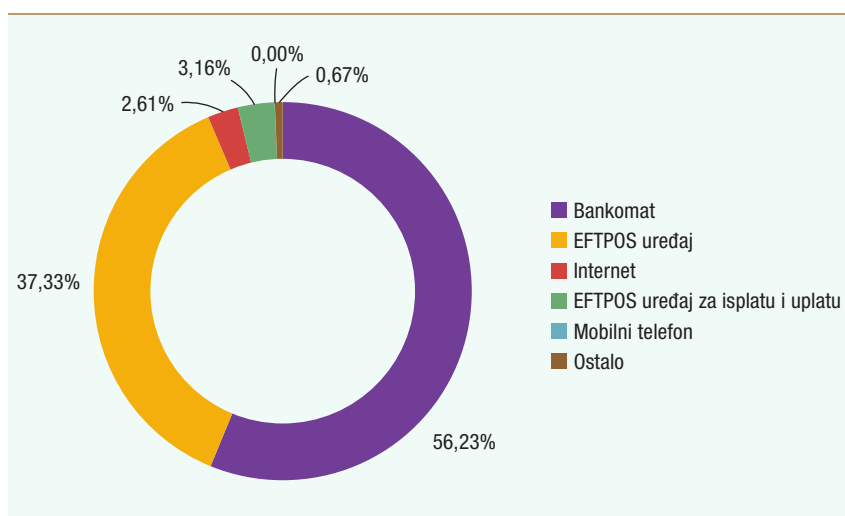
- **internetom:** 17,13 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 4.297,93 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 2,86 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 5.205,43 milijuna kuna;
- **mobilnim telefonom:** 0,04 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 4,26 milijuna kuna i
- **ostalo:** obuhvaća 21,90 milijuna transakcija izravnog terećenja, trajnih naloga, naknada i kamata s ukupnom vrijednosti od 1.101,87 milijuna kuna.

Slika 9. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2019.
Izvor: HNB

Slika 10. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

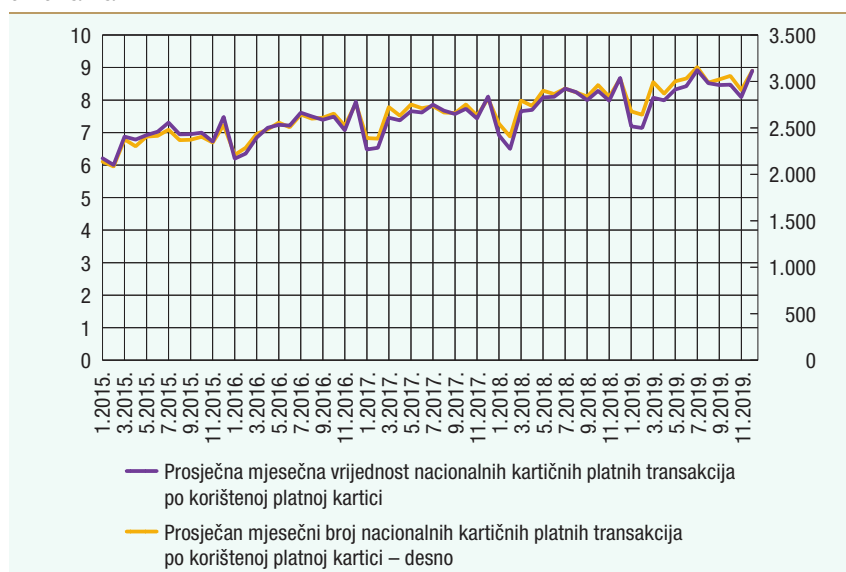

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2019.
Izvor: HNB

Iz prikazanih podataka vidljivo je da je od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija 68,70% izvršeno preko EFTPOS uređaja, a 22,63% preko bankomata (Slika 9.). Vrijednost transakcija prikazuje obratni omjer udjela pa je tako od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija 56,23% izvršeno preko bankomata, a 37,33% preko EFTPOS uređaja (Slika 10.).

Po jednoj korištenoj platnoj kartici u RH prosječno je mjesečno izvršeno 8,4 nacionalne kartične platne transakcije u ukupnoj vrijednosti od 2.852,80 kuna (Slika 11.).

Slika 11. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici u kunama

Napomena: Podaci se odnose na prosječan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Kupnja robe i usluga

Pojam kupnja robe i usluga podrazumijeva sve kartične platne transakcije za kupnju robe i usluga izvršene platnom karticom izdavatelja preko EFTPOS uređaja, interneta, mobilnog telefona, SMS-a i bankomata.

U 2019. ukupno je izvršeno 350,13 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 66.006,84 milijuna kuna. Od toga je debitnim karticama izvršeno 264,74 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija ili 75,61% s ukupnom vrijednosti od 43.702,12 milijuna kuna ili 66,21%. Ostatak od 85,39 milijuna (24,39%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 22.304,71 milijuna kuna (33,79%) izvršen je kreditnim karticama.

Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2019. godini povećao se za 14,34% u odnosu na 2018. godinu, a ukupna vrijednost za 11,67%.

U 2019. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga iznosila je 189 kuna. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga debitnom platnom karticom iznosila je 165 kuna, a kreditnom platnom karticom 261 kunu (Tablica 8.).

Od navedenih 350,13 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija platnim karticama potrošača ukupno je izvršeno 333,95 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 58.443,29 milijuna kuna. Dakle, platnim karticama potrošača izvršeno je 95% broja i 89% vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga platnim karticama potrošača iznosila je 175 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 468 kuna.

Kartične platne transakcije kupnje robe i usluga mogu se podijeliti prema korištenoj funkciji platne kartice. Pri iniciranju kartične platne transakcije preko prihvatnog uređaja funkciju odabire imatelj platne kartice. Razlikujemo sljedeće funkcije:

- **debitnu funkciju** – za izvršenje kartične platne transakcije u trenutku njezina iniciranja osigurano je pokriće na računu za plaćanje te se kartična platna transakcija odmah i izravno naplaćuje s tog računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **charge funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće kreditnim transferom;
- **funkciju odgođene naplate** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće izravnim terećenjem računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **kreditnu funkciju** – svaka kartična platna transakcija inicirana korištenjem kreditne funkcije, u trenutku njezina zadavanja, automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata, odnosno prema ugovorenom modelu;
- **revolving funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u postotku od ukupnog iznosa i
- **funkciju obročnog plaćanja** – iznos transakcija nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, dijeli se na broj otplatnih rata prema izboru imatelja platne kartice, a unutar modela ugovorenog na prodajnom mjestu.

Tablica 9. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji u kunama

Funkcija	Broj transakcija kupnje robe i usluga	Vrijednost transakcija kupnje robe i usluga	Prosječna vrijednost transakcije kupnje robe i usluga
Debitna funkcija	261.334.577	41.260.665.597	158
Charge funkcija	48.153.117	10.740.669.597	223
Funkcija obročne otplate	6.850.915	7.668.739.286	1.119
Funkcija odgođene naplate	21.697.894	3.995.460.367	184
Revolving funkcija	10.479.794	1.825.048.096	174
Kreditna funkcija	1.610.377	516.252.820	321
Ukupno	350.126.674	66.006.835.763	189

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2019.

Izvor: HNB

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga debitnom funkcijom izvršeno je 75% transakcija. Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 63% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga. Pregled broja i vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji prikazan je u Tablici 9.

Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga u iznosu od 1.119 kuna evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem funkcije obročne otplate (Tablica 9.).

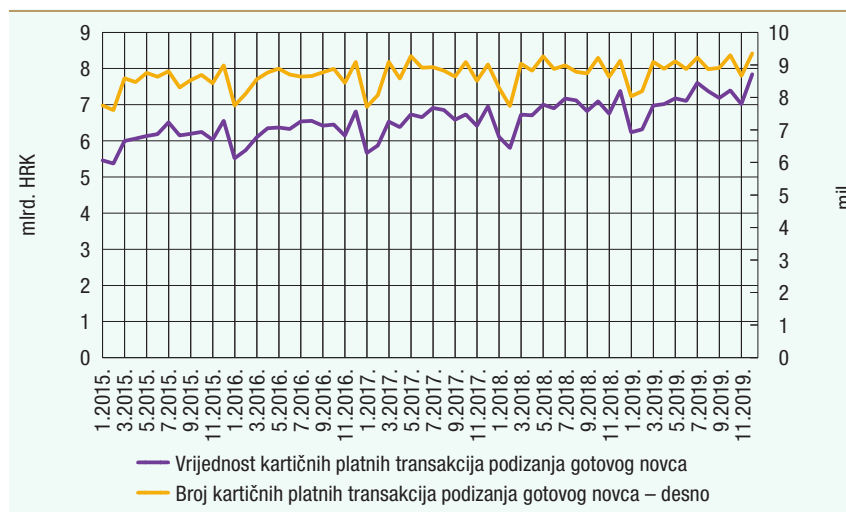
Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca obuhvaćaju se platne transakcije podizanja novčanih sredstava koje je inicirao platitelj platnom karticom izdavatelja preko bankomata, EFTPOS uređaja, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i ostalim kanalima.

U 2019. ukupno je izvršeno 106,52 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 85.243,39 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je 102,45 milijuna (96,18%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 81.208,01 milijuna kuna (96,18%; Tablica 8.). Kreditnim karticama izvršeno je 4,07 milijuna (3,82%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 4.035,39 milijuna kuna (4,73%; Tablica 8.).

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca u 2019. godini u odnosu na 2018. povećao se za 0,93%, dok se vrijednost povećala za 4,49% (Slika 12.).

Slika 12. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 102,89 milijuna ili 97%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 3,6 milijuna ili 3%.

Od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 78.929,31 milijun kuna ili 92,6%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 6.314,08 milijuna kuna ili 7,4%.

U 2019. prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca iznosila je 800 kuna (debitnom platnom karticom iznosila je 793 kune, a kreditnom platnom karticom 992 kune).

Tablica 10. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji

u kunama

Funkcija	Broj transakcija podizanja gotovog novca	Vrijednost transakcija podizanja gotovog novca	Prosječna vrijednost transakcije podizanja gotovog novca
Debitna funkcija	101.975.961	80.764.530.176	792
Charge funkcija	1.153.617	1.397.300.743	1.211
Funkcija obročne otplate	479.629	445.625.052	929
Funkcija odgođene naplate	1.350.794	1.550.466.103	1.148
Revolving funkcija	1.141.512	649.138.077	569
Kreditna funkcija	419.778	436.334.310	1.039
Ukupno	106.521.291	85.243.394.461	800

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca u 2019.

Izvor: HNB

Prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 767 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 1.741 kunu.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca debitnom funkcijom izvršeno je 96% transakcija. Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 95% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca. Pregled broja i vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji prikazan je u Tablici 10.

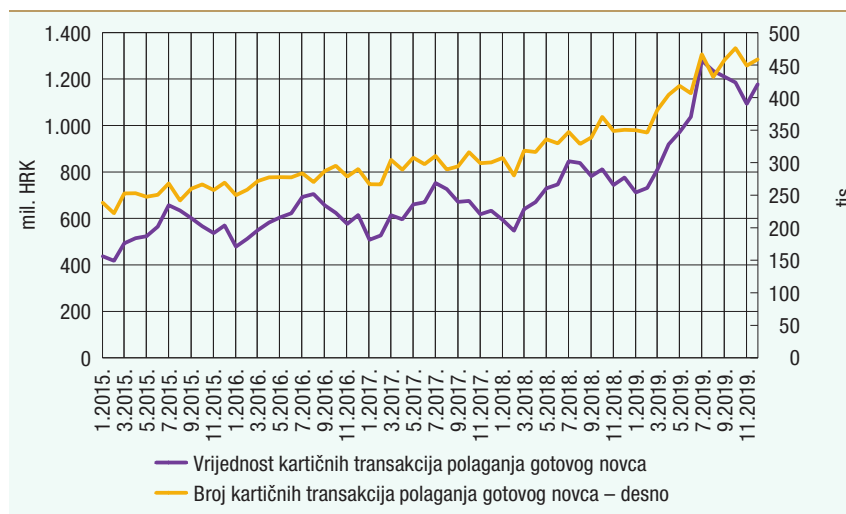
Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije podizanja gotovog novca u iznosu od 1.211 kuna evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem charge funkcije (Tablica 10.).

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca obuhvaćaju se platne transakcije polaganja novčanih sredstava na račun za plaćanje platnom karticom izdavatelja preko bankomata, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i ostalim načinima (kanalima), a ne uključuju se platne transakcije polaganja novčanih sredstava u dnevno-noćni trezor.

U 2019. ukupno je izvršeno 5,05 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca s ukupnom vrijednosti 12.361,01 milijun kuna, od čega je preko bankomata ukupno izvršeno 4,74 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 10.958,93 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je, i u broju i u vrijednosti, više od 99,95% svih nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca.

Slika 13. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Od ukupno 5,05 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 3,66 milijuna ili 72,54% transakcija s ukupnom vrijednosti od 6.387,62 milijuna kuna ili 51,68%, dok je platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 1,38 milijuna ili 27,46% transakcija s ukupnom vrijednosti od 5.973,38 milijuna kuna ili 48,32%.

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu povećao se za 27,04%, dok se vrijednost povećala za 41,67% (Slika 13.).

U 2019. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca iznosila je 2.449 kuna. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca debitnom platnom karticom iznosila je 2.451 kunu, a kreditnom platnom karticom 1.047 kuna.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 11.744 kune, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 4.310 kuna.

Ugovorno terećenje

Pod pojmom ugovorno terećenje uključuju se platne transakcije za koje je unaprijed ugovorena naplata preko platne kartice, inicirane od strane ili preko primatelja plaćanja, a mogu imati elemente trajnog naloga ili izravnog terećenja, uključujući obveze imatelja platne kartice prema izdavatelju kao što su naknade, kamate, članarine i slično. Ugovorno terećenje može biti ugovoreno za sve vrste platnih kartica osim debitnih kartica.

U 2019. ukupno je izvršeno 21,84 milijuna transakcija ugovornog terećenja s ukupnom vrijednosti od 999,07 milijuna kuna. Najveći broj transakcija, i to njih 18,8 milijuna (86%) s ukupnom vrijednosti od 663,35 milijuna kuna (66%) jesu transakcije naknada, članarina, kamata i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice izdavateljima. Ostatak od 3,03 milijuna transakcija (14%) jesu platne transakcije izravnih terećenja izvršenih preko platne kartice s ukupnom vrijednosti od 335,69 milijuna kuna (34%).

U 2019. prosječna vrijednost transakcije ugovornog terećenja iznosila je 46 kuna. Prosječna vrijednost transakcije kamata, naknada članarina i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice iznosila je 35 kuna, dok je prosječna vrijednost transakcije izravnih terećenja izvršenih preko platne kartice iznosila 110 kuna.

Neovlašteno korištenje

Pod pojmom neovlašteno korištenje uključuju se sve kartične platne transakcije kod kojih je utvrđeno neovlašteno korištenje platne kartice ili prijevara.

U 2019. utvrđeno je ukupno 30.496 nacionalnih kartičnih platnih transakcija neovlaštenoga korištenja s ukupnom vrijednosti od 13.393.737 kuna. U 2019. godini prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije utvrđenoga neovlaštenoga korištenja iznosila je 439 kuna.

Od ukupnih nacionalnih kartičnih platnih transakcija neovlaštenoga korištenja kod platnih kartica potrošača utvrđeno je 28.225 transakcija (92,5%) s ukupnom vrijednosti od 11.454.584 kuna ili 85,5%, dok je kod platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) utvrđeno 2.271 ili 7,5% transakcija s ukupnom vrijednosti od 1.939.153 kune ili 14,5%.

4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U međunarodne kartične platne transakcije uključuju se:

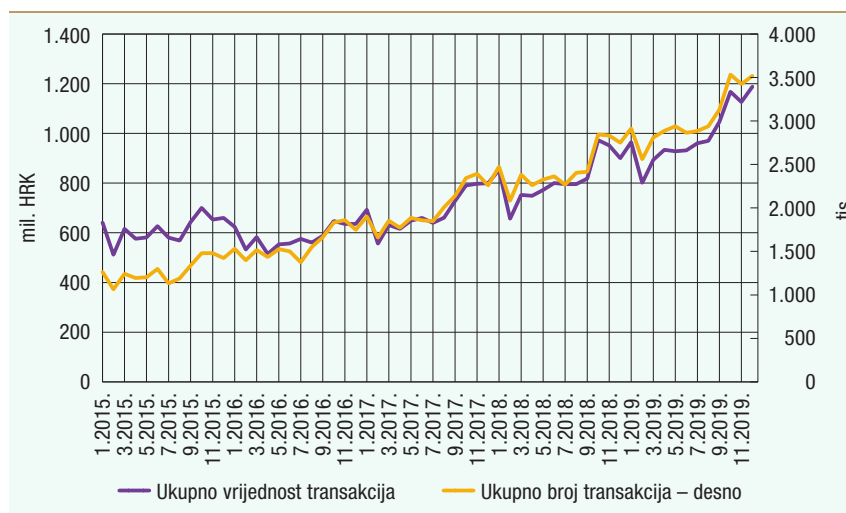
- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) i
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama).

Podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama prikazani su u kunama, odnosno originalna valuta kartične platne transakcije preračunata je u kune po tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca za koji se podaci prikazuju.

U 2019. ukupno je izvršeno 36,4 milijuna međunarodnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 11.913,6 milijuna kuna. Prosječna vrijednost međunarodne kartične platne transakcije iznosila je 327 kuna.

Prosječan mjesečni broj međunarodnih kartičnih platnih transakcija iznosio je 3,03 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 992,80 milijuna kuna. Ukupan broj međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2019. godini povećao se za 23,8% u odnosu na 2018. godinu, dok se ukupna vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u istom razdoblju povećala za 21,3% (Slika 14.).

Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u kunama

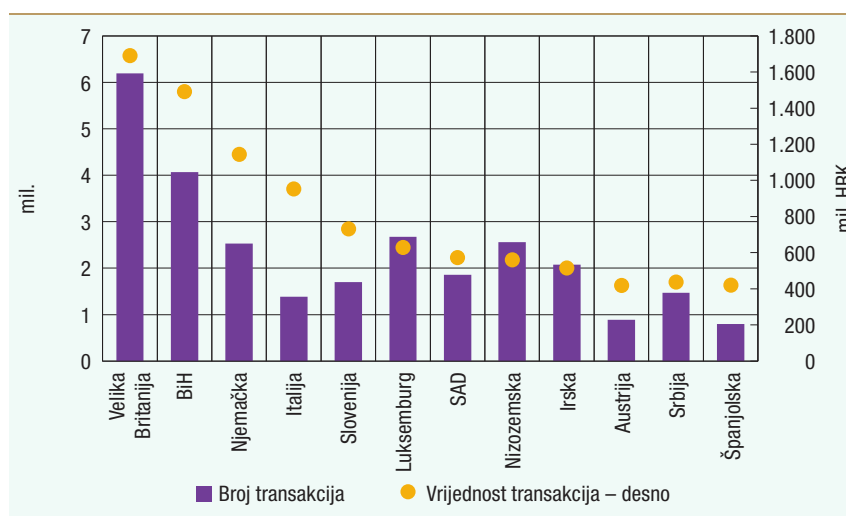
Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Od ukupnog broja i vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, karticama potrošača izvršeno je 94% broja i 84% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, dok je karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 6% broja i 16% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija.

Međunarodne kartične platne transakcije izvršene su u 139 valuta i 219 država.

Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija – najzastupljenije države

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2019.

Vrijednost transakcija preračunata u kune na zadnji dan svakog izvještajnog razdoblja.

Izvor: HNB

Iz zaprimljenih podataka o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama razvrstanih prema državama vidljivo je kako je u dvanaest najzastupljenijih država (Nizozemska, Austrija, Srbija, Španjolska, Bosna i Hercegovina, Slovenija, Njemačka, Italija, SAD, Velika Britanija, Luksemburg i Irska) ukupna vrijednost kartičnih platnih transakcija iznosila 9.562,30 milijuna kuna, što čini 680% ukupne vrijednosti svih međunarodnih kartičnih platnih transakcija (Slika 15.).

Na Slici 15. prikazane su države u kojima su imatelji platne kartice izdane u RH ukupnu vrijednost kartičnih platnih transakcija ostvarili iznosom koji prelazi 400 milijuna kuna.

5. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci pružatelja platnih usluga prihvatitelja o broju i vrijednosti transakcija prihvata izvršenih platnom karticom preko prihvatnog uređaja.

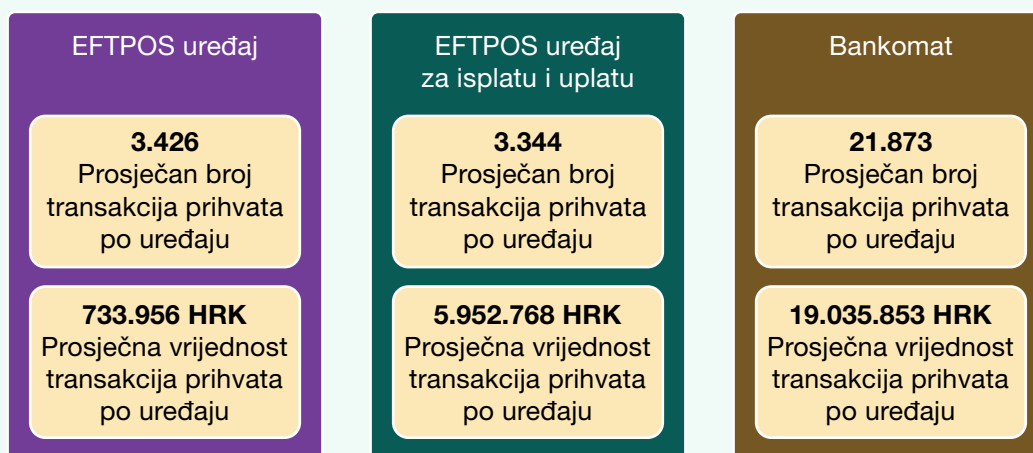
Pružatelji platnih usluga prihvatitelji (u nastavku teksta: prihvatitelji) jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama;
2. institucije za elektronički novac⁹ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama i
3. institucije za platni promet koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama.

Prihvatitelj može prihvatiti platnu transakciju izvršenu platnom karticom izdanom od:

- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od HNB-a (u nastavku teksta: hrvatski izdavatelj) ili
- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od nadležnog tijela drugih država članica EU-a ili trećih država (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj).

Okvir 4. Transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama prema prihvatnim uređajima u 2019.

Izvor: HNB

⁹ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Prihvat platnih kartica hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama koje je izdao sam prihvatitelj i na prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama ostalih hrvatskih izdavatelja.

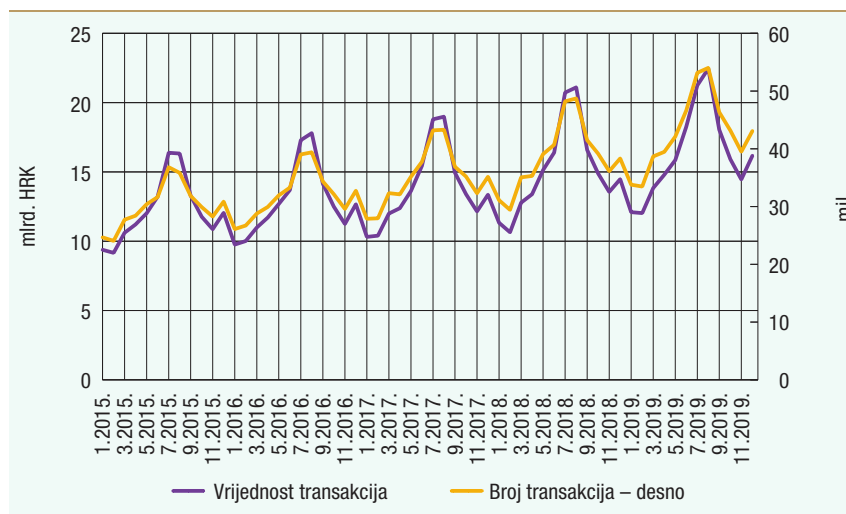
Poglavlje je podijeljeno u četiri dijela:

- u prvom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prijvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.);
- u drugom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prijvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama koje je izdao sam prihvatitelj (vlastite kartice) i koje su izdali drugi hrvatski izdavatelji (kartice ostalih hrvatskih izdavatelja) (Potpoglavlje 5.1.1.);
- u trećem dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prijvata platnih transakcija kartica izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.2.);
- u četvrtom dijelu daje se usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH (Potpoglavlje 5.2.).

5.1. Ukupan prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti transakcija prijvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama (u nastavku teksta: transakcija prijvata) hrvatskih i inozemnih izdavatelja.

Slika 16. Broj i vrijednost transakcija prijvata na teritoriju RH

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i ukupnu vrijednost transakcija prijvata u kunama tijekom izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

U 2019. ukupno je izvršeno 513,23 milijuna transakcija prihvata s ukupnom vrijednosti od 195.002,45 milijuna kuna (Slika 16.). Ukupan broj transakcija prihvata u 2019. u odnosu na 2018. godinu porastao je za 10,96%, a vrijednost za 7,81%.

U siječnju 2019. ukupno je evidentirano 33,8 milijuna transakcija prihvata s ukupnom vrijednosti od 12.094,80 milijuna kuna. Tijekom idućih mjeseci broj i vrijednost transakcija prihvata rasli su do mjeseca kolovoza, u kojemu su dosegli najveću razinu od 54,03 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 22.453,02 milijuna kuna. Od rujna broj i vrijednost transakcija prihvata imaju tendenciju pada sve do mjeseca prosinca, u kojemu je evidentiran 43,1 milijun transakcija prihvata s ukupnom vrijednosti od 16.168,93 milijuna kuna.

Usluga prihvata obavlja se kod ugovornih trgovaca, odnosno poslovnih subjekata koji na osnovi ugovora s prihvatiteljem na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama preko prihvatnih uređaja (EFTPOS uređaj i internet). Na dan 31. prosinca 2019. ukupno je evidentiran 32.491 ugovorni trgovac, od kojih njih 2.302 na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama i preko interneta. Od ukupnog broja ugovornih trgovaca (32.491) njih 28.406 nude mogućnost plaćanja platnim karticama samo preko EFTPOS uređaja. Nadalje, 1.783 ugovorna trgovca nude mogućnost plaćanja platnim karticama samo preko interneta, tj. bez mogućnosti kupnje preko fizičkog EFTPOS uređaja. Navedeni broj ugovornih trgovaca iskazan je neovisno o broju prihvatnih mjesta kojima se trgovac koristi. Jedan trgovački lanac tako je evidentiran kao jedan ugovorni trgovac bez obzira na to koliko se prodajnih mjesta i prihvatnih uređaja koristi.

Od ukupno navedenih 32.491 ugovornog trgovca njih 15.907 ili 49% ima ugovorenu uslugu prihvata samo s jednim pružateljem platnih usluga prihvatiteljem, njih 8.527 (26%) s dva prihvatitelja, a njih 6.685 (21%) s tri prihvatitelja.

Prihvatni uređaji preko kojih se obavlja usluga prihvata jesu bankomat, EFTPOS uređaj, internet i EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu (Tablica 11.).

Od ukupnog broja transakcija prihvata 23,21% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 74,22% preko EFTPOS uređaja, 1,95% internetom, 0,61% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,01% ostalih transakcija.

Od ukupne vrijednosti transakcija prihvata 53,16% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 41,84% preko EFTPOS uređaja, 2,08% internetom i 2,87% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,05% ostalih transakcija.

Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata prema prihvatnom uređaju

Pružatelj platnih usluga prihvatitelj	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	Ostalo	Ukupno
Broj transakcija						
Kreditne institucije	118.085.771	163.107.857	1.073.362	3.057.089		285.324.079
Institucije za elektronički novac i institucije za platni promet	1.036.313	217.813.427	8.946.172	86.690	28.310	227.910.912
Ukupno	119.122.084	380.921.284	10.019.534	3.143.779	28.310	513.234.991
Vrijednost transakcija, u kunama						
Kreditne institucije	102.511.670.054	34.037.068.660	627.174.578	5.391.122.490		142.567.035.782
Institucije za elektronički novac i institucije za platni promet	1.157.586.809	47.558.290.538	3.419.873.015	204.479.454	95.184.475	52.435.414.291
Ukupno	103.669.256.863	81.595.359.198	4.047.047.593	5.595.601.944	95.184.475	195.002.450.073

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata u kunama u 2019.

Izvor: HNB

Preko bankomata u 2019. prihvaćeno je ukupno 119,12 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 103.669,26 milijuna kuna. Kreditne institucije sudjelovale su u prihvatu platnih transakcija izvršenih platnim karticama u svrhu isplate gotovog novca preko bankomata s udjelom od 99% u broju i vrijednosti transakcija.

Preko EFTPOS uređaja u 2019. prihvaćeno je ukupno 380,92 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 81.595,36 milijuna kuna. Institucije za elektronički novac i institucije za platni promet u ukupnom prihvatu platnih transakcija izvršenih platnim karticama preko EFTPOS uređaja sudjelovale su s udjelom od 57% u broju transakcija i 58% u vrijednosti transakcija.

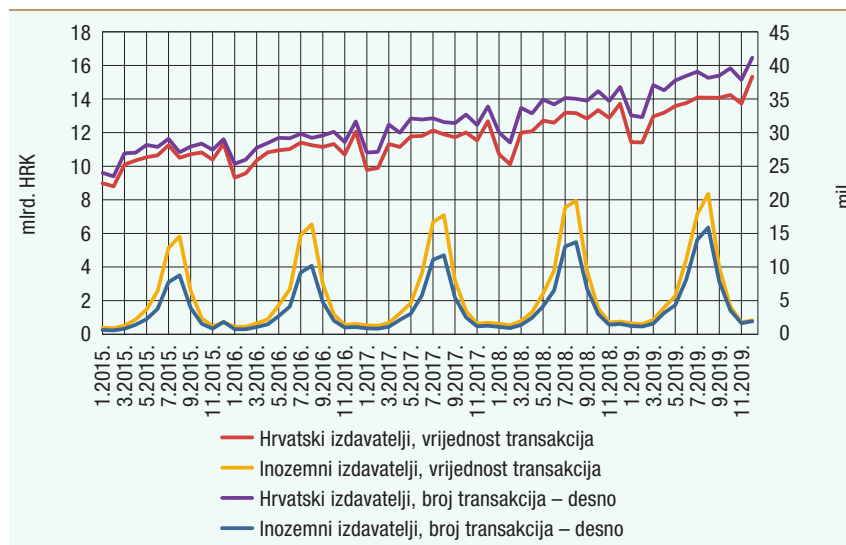
Ukupan broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama internetom u 2019. iznosio je 10,02 milijuna s ukupnom vrijednosti od 4.047,05 milijuna kuna. Od ukupne usluge prihvata platnih kartica izvršene internetom institucije za elektronički novac i institucije za platni promet sudjelovale su s udjelom od 85% i u broju transakcija i u vrijednosti transakcija.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata u 2019. iznosila je 391 kunu:

- preko EFTPOS uređaja: 214 kuna;
- internetom: 404 kune;
- preko bankomata: 870 kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.780 kuna i
- ostalim načinima: 3.362 kune.

Od ukupno izvršenih 513,23 milijuna transakcija prihvata u 2019., 87% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 13% na one inozemnih izdavatelja. U 2019. od ukupno izvršenih 195.002,45 milijuna

Slika 17. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija prema izdavatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata i vrijednost transakcija prihvata.
Izvor: HNB

kuna transakcija prihvata 83% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 17% na platne kartice inozemnih izdavatelja (Slika 17.).

Ukupan broj transakcija prihvata inozemnih izdavatelja u 2019. godini u odnosu na 2018. porastao je za 15,3%, a vrijednost za 4,5%.

Ukupan broj transakcija prihvata hrvatskih izdavatelja u 2019. godini u odnosu na 2018. porastao je za 10,3%, a vrijednost za 8,4%.

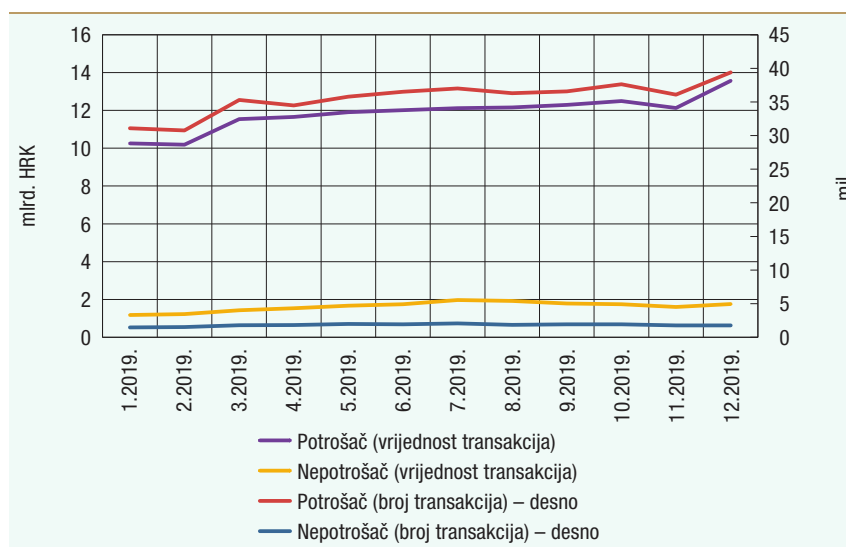
U 2019. izvršeno je ukupno 448,73 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 161.887,77 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 18.):

- **platnih kartica potrošača:** 427,05 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 142.332,29 milijuna kuna i
- **platnih kartica nepotrošača (poslovnih subjekata):** 21,68 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 19.555,49 milijuna kuna.

U 2019. izvršeno je ukupno 64,50 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 33.114,68 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 19.):

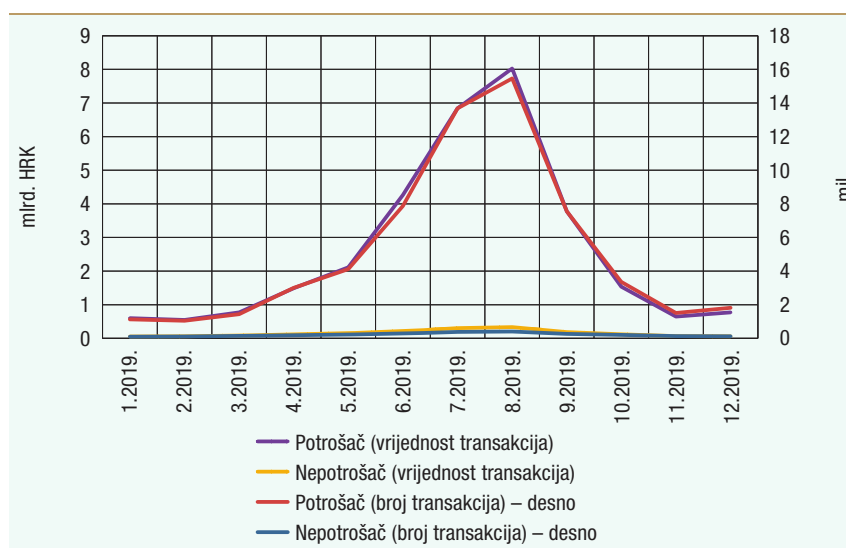
- **platnih kartica potrošača:** 61,96 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 31.378,84 milijuna kuna i
- **platnih kartica nepotrošača (poslovnih subjekata):** 2,54 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 1.735,83 milijuna kuna.

Slika 18. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja prema imatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja.
Izvor: HNB

Slika 19. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema imatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja.
Izvor: HNB

Usluga prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama može se pružati za:

- kupnju robe i usluga;
- podizanje i polaganje gotovog novca.

Od ukupnog broja transakcija prihvata 75,14% odnosi se na kupnju robe i usluga, 23,73% na podizanje gotovog novca i 1,13% na polaganje

gotovog novca. Vrijednosti pokazuju obratni omjer te se od ukupne vrijednosti transakcija prihvata 39,55% odnosi na kupnju robe i usluga, 52,80% na podizanje gotovog novca i 7,64% na polaganje gotovog novca.

Pojam kupnja robe i usluga uključuje transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnom karticom za kupljenu robu i usluge inicirane preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2019. ukupno je izvršeno 391,54 milijuna transakcija prihvata za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 85.680,02 milijuna kuna (vlastite kartice, kartice drugih hrvatskih izdavatelja i kartice inozemnih izdavatelja). Ukupan broj transakcija prihvata za kupnju robe i usluga u 2019. godini u odnosu na 2018. porastao je za 14,97%, a vrijednost za 11,68%.

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnom karticom za podizanje novčanih sredstava inicirane preko bankomata, EFTPOS uređaja i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Ukupan broj transakcija prihvata za podizanje gotovog novca u 2019. iznosio je 116,61 milijun s ukupnom vrijednosti od 96.904,39 milijuna kuna, čime je zabilježen pad od 1,36% u broju transakcija i 1,35% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2018. godinu.

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se platne transakcije prihvata izvršene platnim karticama za polaganje novčanih sredstava inicirane preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

Ukupan broj transakcija prihvata za polaganje gotovog novca u 2019. iznosio je 5,07 milijuna s ukupnom vrijednosti od 12.418,04 milijuna kuna, čime je zabilježen porast od 27,99% u broju transakcija i 42,87% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2018. godinu.

5.1.1. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja.

Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama koje je izdao sam prihvatitelj (u nastavku teksta: vlastite

kartice) i na prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama ostalih hrvatskih izdavatelja (u nastavku teksta: ostali hrvatski izdavatelji).

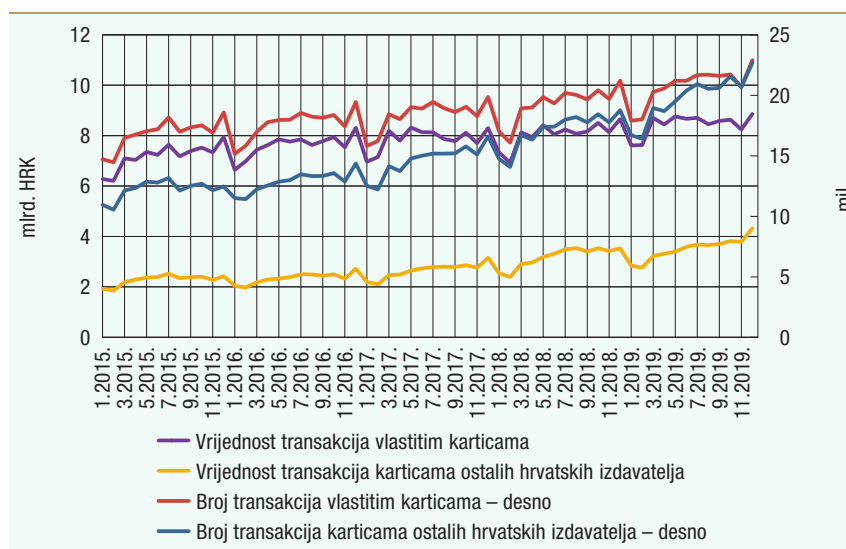
U 2019. izvršeno je ukupno 448,73 milijuna transakcija prihvata s ukupnom vrijednosti od 161.887,77 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 20.):

- **vlastitih kartica:** 211,05 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 119.771,22 milijuna kuna i
- **kartica ostalih hrvatskih izdavatelja:** 237,68 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 42.116,55 milijuna kuna.

Ukupan broj prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja u 2019. povećao se za 10,3% u odnosu na 2018. godinu, a ukupna vrijednost za 8,4%.

Na Slici 20. prikazani su ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema izdavatelju na mjesečnoj razini u 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godini. Vidljivo je da su prihvatitelji najčešće prihvaćali platne transakcije izvršene vlastitim karticama, odnosno karticama koje su i sami izdali. Od ukupnog broja transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja 24,31% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 73,11% preko EFTPOS uređaja, 1,90% internetom, 0,67% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,01% ostalim načinima. Promatraju li se ukupne vrijednosti transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih karticama hrvatskih izdavatelja, 57,12% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 37,84% preko EFTPOS uređaja, 11,69%

Slika 20. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

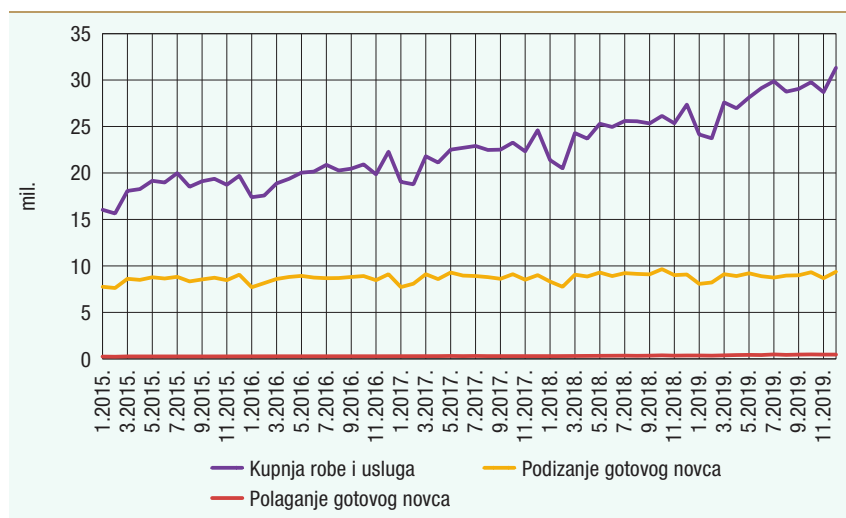
Izvor: HNB

internetom, 3,29% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,06% ostalim načinima.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja u 2019. iznosila je:

- preko EFTPOS uređaja: 187 kuna;
- internetom: 321 kunu;
- preko bankomata: 848 kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.769 kuna i
- ostalim načinima: 3.366 kuna.

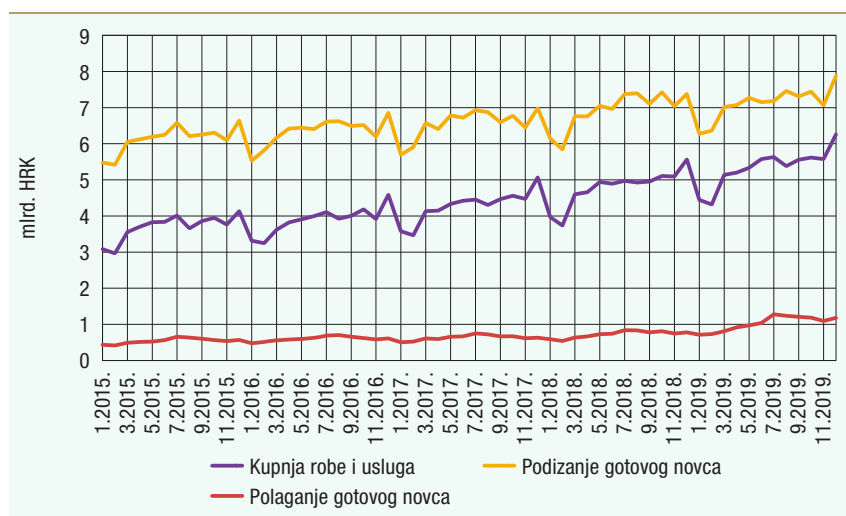
Slika 21. Broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema vrsti transakcije

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Slika 22. Vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema vrsti transakcije

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost transakcija prihvata tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

U 2019. prosječan broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja iznosio je 37,39 milijuna mjesečno, a prosječna vrijednost transakcija bila je 13.490,65 milijuna kuna mjesečno.

Pregledom transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja prema vrsti transakcije najzastupljenije je podizanje gotovog novca koje u ukupnoj vrijednosti transakcija prihvata sudjeluje s ukupno 55,80%, zatim slijedi kupnja robe i usluga s 39,55% te polaganje gotovog novca sa 7,64% (slike 21. i 22.).

Kupnja robe i usluga

Pod pojmom kupnja robe i usluga podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za kupljenu robu i usluge izvršene preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2019. ukupno je evidentirano 337,19 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 64,034,40 milijuna kuna izvršenih platnim karticama izdanima u RH.

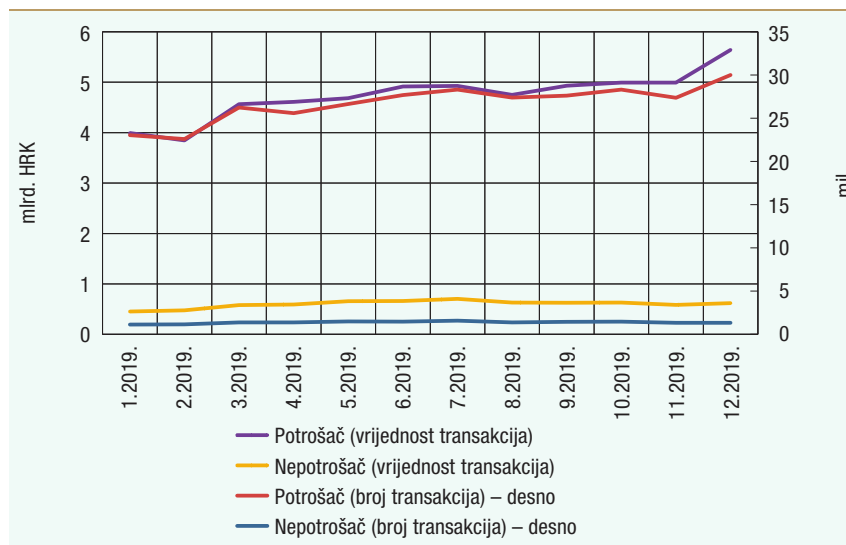
Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga izvršenih:

- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 328,06 milijuna transakcija (97,29%) s ukupnom vrijednosti od 61.255,97 milijuna kuna (95,66%);
- **internetom:** prihvaćeno je 8,52 milijuna transakcija (2,53%) s ukupnom vrijednosti od 2.739,71 milijun kuna (4,28%) i
- **preko bankomata:** prihvaćeno je 0,60 milijuna transakcija (0,18%) s ukupnom vrijednosti od 38,73 milijuna kuna (0,06%) (najčešće kupnja telefonskih bonova, aviokarata i slično).

Prosječna vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga u 2019. iznosila je:

- **preko EFTPOS uređaja:** 187 kuna;
- **internetom:** 321 kunu i
- **preko bankomata:** 64 kune.

Slika 23. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za kupnju robe i usluga

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga.
Izvor: HNB

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga, platnim karticama (Slika 23.):

- **potrošača:** prihvaćeno je 320,71 milijun transakcija (95%) s ukupnom vrijednosti od 56.832,30 milijuna kuna (89%), a
- **nepotrošača:** prihvaćeno je 16,48 milijuna transakcija (5%) s ukupnom vrijednosti od 7.202,11 milijuna kuna (11%).

Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za podizanje gotovog novca preko bankomata, EFTPOS uređaja, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu platnom karticom i ostalim načinima (šalter, određena aplikativna rješenja i sl.).

U 2019. ukupno je izvršeno 106,49 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 85.484,68 milijuna kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH za podizanje gotovog novca:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 103,77 milijuna transakcija (97,451%) s ukupnom vrijednosti od 81.460,52 milijuna kuna (95,293%);

- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćeno je 2,68 milijuna transakcija (2,519%) s ukupnom vrijednosti od 3.927,25 milijuna kuna (4,594%);
- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 0,0039 milijuna transakcija (0,004%) s ukupnom vrijednosti od 1,73 milijuna kuna (0,003%) i
- **ostalim načinima:** prihvaćeno je 0,03 milijuna transakcija (0,027%) s ukupnom vrijednosti od 95,18 milijuna kuna (0,111%).

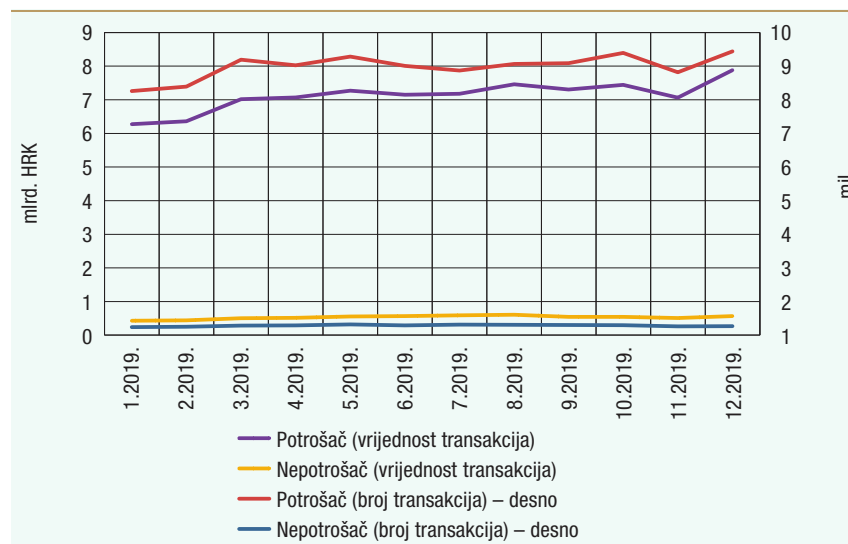
Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanim u RH za podizanje gotovog novca izvršenih 2019. iznosila je:

- **preko bankomata:** 785 kuna;
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 1.464 kune;
- **preko EFTPOS uređaja:** 448 kuna i
- **ostalo:** 3.666 kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca, platnim karticama (Slika 24.):

- **potrošača:** prihvaćeno je 102,68 milijuna transakcija (96%) s ukupnom vrijednosti od 79.109,85 milijuna kuna (93%), a
- **nepotrošača:** prihvaćeno je 3,81 milijun transakcija (4%) s ukupnom vrijednosti od 6.374,84 milijuna kuna (7%).

Slika 24. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za podizanje gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca.

Izvor: HNB

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se platne transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za polaganje gotovog novca preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

U 2019. ukupno je evidentirano 5,05 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 12.368,69 milijuna kuna.

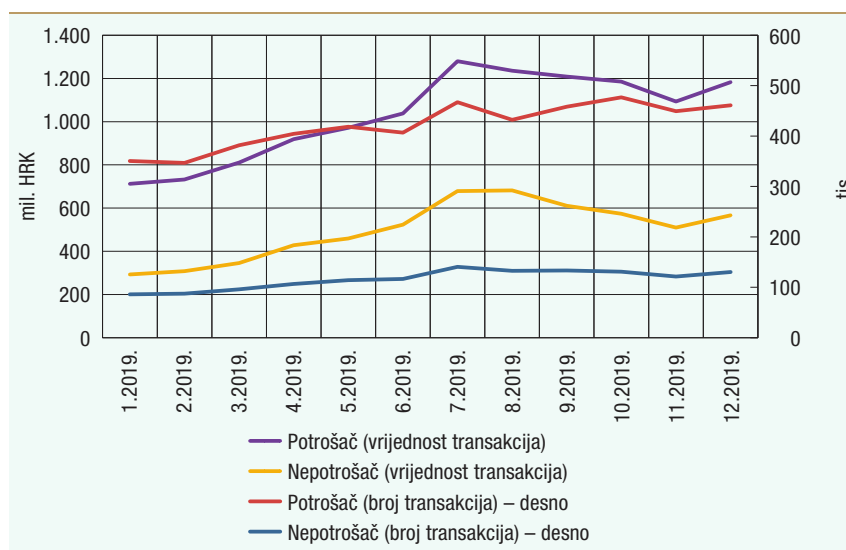
Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH za polaganje gotovog novca:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 4,72 milijuna transakcija (93,5%) s ukupnom vrijednosti od 10.968,21 milijuna kuna (88,68%) i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćeno je 0,33 milijuna transakcija (6,5%) s ukupnom vrijednosti od 1.400,47 milijuna kuna (11,32%).

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za polaganje gotovog novca izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2019. iznosila je:

- **preko bankomata:** 2.322 kune i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 4.238 kuna.

Slika 25. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za polaganje gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca.

Izvor: HNB

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca izvršenih platnim karticama (Slika 25.):

- **potrošača:** prihvaćeno je 3,66 milijuna transakcija (72%) s ukupnom vrijednosti od 6.390,15 milijuna kuna (52%), a
- **nepotrošača:** prihvaćeno je 1,39 milijuna transakcija (28%) s ukupnom vrijednosti od 5.978,54 milijuna kuna (48%).

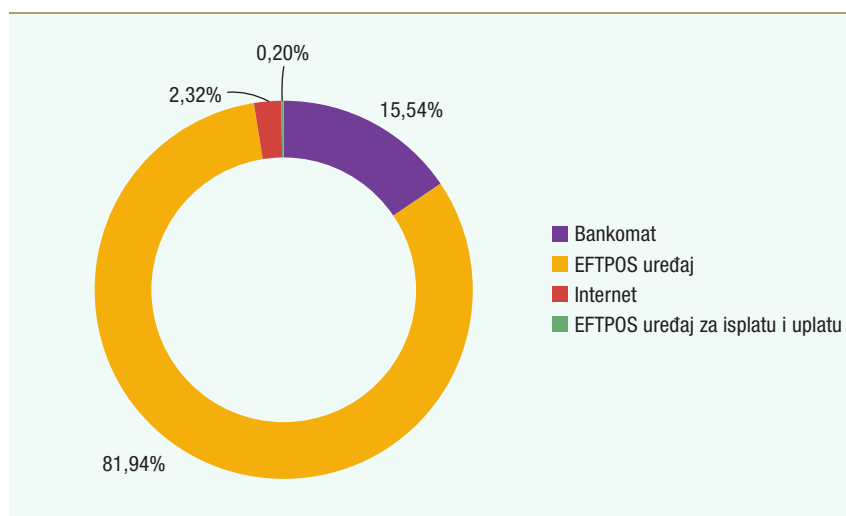
5.1.2. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u inozemstvu

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima izvan RH, tj. inozemnih izdavatelja.

U 2019. ukupno je evidentirano 64,50 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 33.114,67 milijuna kuna izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja. Time je ukupan broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja u 2019. godini u odnosu na 2018. porastao za 15,3%, a vrijednost za 4,5%.

U prva tri mjeseca 2019. vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prosječno je mjesečno iznosila 702,46 milijuna kuna. Trend porasta primjetan je do mjeseca kolovoza, kada je dosegnuo razinu od 8.359,73 milijuna kuna, te u rujnu počinje padati. U mjesecu prosincu 2019. vrijednost transakcija

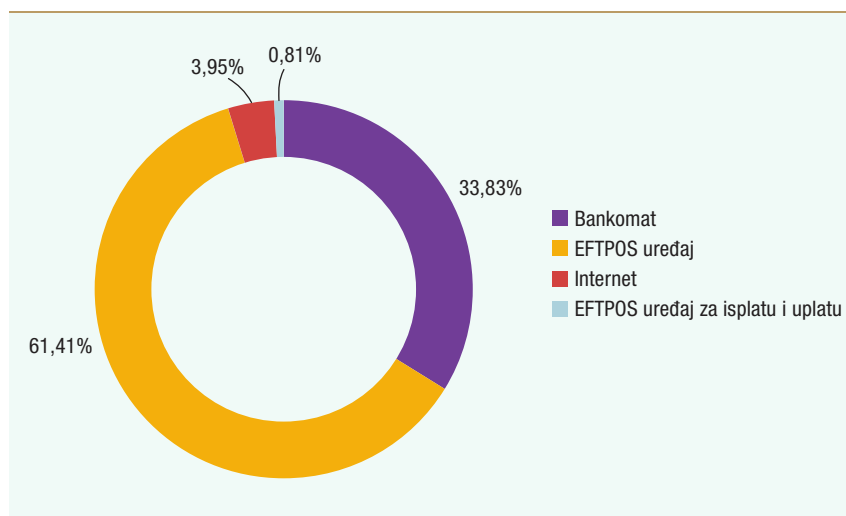
Slika 26. Broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u 2019.

Izvor: HNB

Slika 27. Vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u 2019.
Izvor: HNB

prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja iznosila je 828,08 milijuna kuna.

Također, iz pregleda vrijednosti transakcija prihvata vidljivo je da su se imatelji platnih kartica izdanih u inozemstvu u prvom redu koristili EFTPOS uređajima (slike 26. i 27.).

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja u 2019.:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 10,02 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 11.201,79 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 52,85 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 20.337,66 milijuna kuna;
- **internetom:** prihvaćeno je 1,49 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 1.307,34 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćeno je 0,13 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 267,88 milijuna kuna.

Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja u 2019. godini u odnosu na 2018. najveći rast bilježi kod transakcija izvršenih internetom, i to u broju transakcija za 31,8%, a u vrijednosti za 43,4%.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja iznosila je:

- **preko EFTPOS uređaja:** 385 kuna;

- **internetom:** 873 kune;
- **preko bankomata:** 1.118 kuna i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 2.038 kuna.

U 2019. ukupno je evidentirano 54,35 milijuna transakcija (84%) prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 21.645,62 milijuna kuna (65%) i 10,15 milijuna transakcija (16%) prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 11.469,06 milijuna kuna (35%).

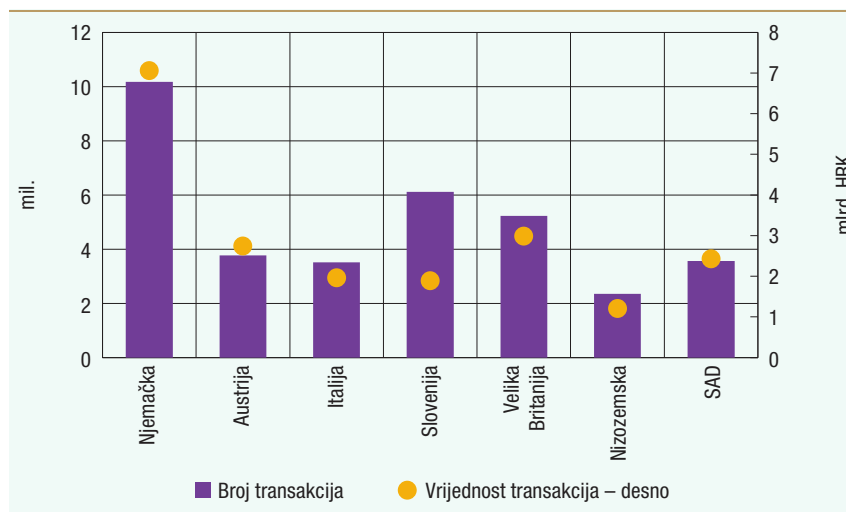
U 2019. evidentirane su transakcije prihvata učinjene platnim karticama inozemnih izdavatelja iz ukupno 194 države. Prihvat platnih kartica izdanih u sedam najzastupljenijih država (Njemačka, Austrija, Italija, Velika Britanija, Slovenija, Nizozemska i SAD) sudjeluje s 12,96% u ukupnom broju transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja i s čak 61,22% u ukupnoj vrijednosti transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja.

Tablica 12. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima i imateljima kartice

Korisnik	Platna transakcija	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	UKUPNO
Potrošač	Broj transakcija	Kupnja robe i usluga	6.961	50.504.785	1.422.519	51.934.265
		Podizanje gotovog novca	9.899.184		127.357	10.026.541
	Vrijednost transakcija	Kupnja robe i usluga	605.397	18.922.309.987	1.174.178.272	20.097.093.656
		Podizanje gotovog novca	11.025.053.611		256.696.402	11.281.750.013
Nepotrošač	Broj transakcija	Kupnja robe i usluga	102	2.344.906	75.259	2.420.267
		Podizanje gotovog novca	115.735		4.061	119.796
	Vrijednost transakcija	Kupnja robe i usluga	12.955	1.415.352.275	133.160.970	1.548.526.200
		Podizanje gotovog novca	176.122.235		11.184.177	187.306.412
Ukupno – broj transakcija	Kupnja robe i usluga	7.063	52.849.691	1.497.778	0	54.354.532
	Podizanje gotovog novca	10.014.919	0	0	131.418	10.146.337
	Ukupno	10.021.982	52.849.691	1.497.778	131.418	64.500.869
Ukupno – vrijednost transakcija	Kupnja robe i usluga	618.352	20.337.662.262	1.307.339.242	0	21.645.619.856
	Podizanje gotovog novca	11.201.175.846	0	0	267.880.579	11.469.056.425
	Ukupno	11.201.794.198	20.337.662.262	1.307.339.242	267.880.579	33.114.676.281

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2019.
Izvor: HNB

Slika 28. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – sedam najzastupljenijih država

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja u RH.
Izvor: HNB

Nadalje, samo jedna od sedam prikazanih država jest država izvan EU-a i to je SAD. Ukupan broj transakcija prihvata izvršenih platnim karticama izdanima u SAD-u u 2019. iznosio je 3,56 milijuna s ukupnom vrijednosti od 2.425,26 milijuna kuna. Od sedam prikazanih država u 2019. najveća vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama učinjena je platnim karticama izdanima u Njemačkoj u iznosu od 7.058,31 milijun kuna. Najveća prosječna vrijednost u navedenih sedam država po kartičnoj transakciji u iznosu od 728 kuna ostvarena je karticama austrijskih izdavatelja, a najmanja karticama slovenskih izdavatelja (Slika 28.).

5.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca

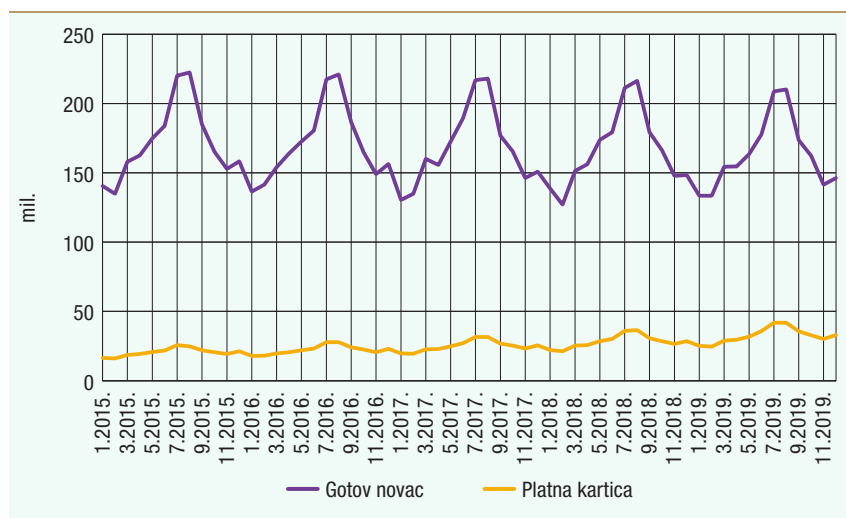
Iz prikazanih podataka vidljivo je da su u 2019. godini obveznici fiskalizacije¹⁰ ukupno izdali 2.382,32 milijuna računa s ukupnom vrijednosti od 195.708,50 milijuna kuna. Nadalje, od ukupnog broja izdanih računa njih 82% plaćeno je gotovim novcem, 16% platnim karticama i 2% ostalim načinima (preko transakcijskih računa, čekovima i slično). Od ukupne vrijednosti izdanih računa 51% vrijednosti odnosi se na plaćanja gotovim novcem, 43% na plaćanja platnim karticama i 6% na plaćanja ostalim načinima.

U 2019. godini u odnosu na 2018. ukupan broj izdanih računa porastao je za 0,8%, a ukupna vrijednost za 6,3%.

¹⁰ Prema podacima Ministarstva financija RH – Porezne uprave prikupljenima na temelju Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom, "Narodne novine", br. 133/2012.

Na slikama 29. i 30. daje se usporedni prikaz broja i vrijednosti izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u RH te broja i vrijednosti kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja. Iz prikaza je vidljivo kako je gotov novac u odnosu na platne kartice kao oblik plaćanja i u 2019. godini znatno zastupljeniji i u broju i u vrijednosti transakcija. Međutim, u 2019. u odnosu na 2018. broj izdanih računa koji su plaćeni gotovim novcem pao je za 1,8%, a vrijednost izdanih računa koji su plaćeni gotovim novcem povećala se za 2,1%. Nadalje, u 2019. godini u odnosu na 2018.

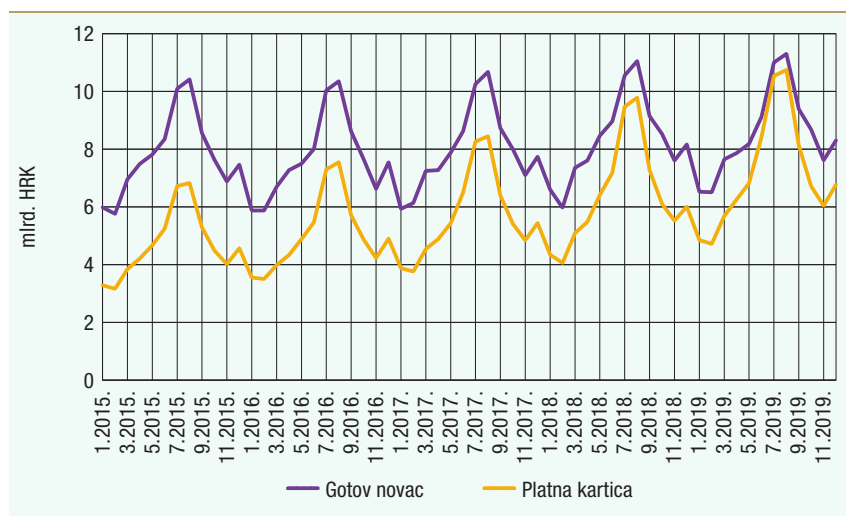
Slika 29. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – broj

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj tijekom jednoga izvještajnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupan broj izdanih računa plaćenih u gotovom novcu. Podaci za platne kartice odnose se na ukupan broj kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga hrvatskim i inozemnim karticama.

Izvori: Ministarstvo financija – Porezna uprava; HNB

Slika 30. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – vrijednost u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost tijekom jednoga izvještajnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupnu vrijednost izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u kunama. Podaci za platne kartice odnose se na ukupnu vrijednost kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluge hrvatskim i inozemnim karticama.

Izvori: Ministarstvo financija RH – Porezna uprava; HNB

vrijednost kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja porasla je za 11,7%, a broj za 15%.

Prosječna je vrijednost platne transakcije gotovim novcem u 2019. iznosila 52 kune, a prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije 219 kuna.

6. Pojmovnik

- **Charge kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće izvršavaju do odobrenoga kredita (limita). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s charge funkcijom u određenom razdoblju korisnik podmiruje u cijelosti na kraju određenog razdoblja, najčešće kreditnim transferom.
- **Debitna kartica** je platna kartica koja se izdaje imateljima računa za plaćanje. Troškovi učinjeni ovom karticom naplaćuju se terećenjem računa za plaćanje, i to najčešće odmah.
- **Država članica** jest država članica Europske unije te država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru.
- **Kartica s odgođenom naplatom** platna je kartica koja se izdaje najčešće imateljima računa za plaćanje. U trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće mogu izvršavati do odobrenog limita. Iznos ukupnih troškova nastalih upotrebom platne kartice s funkcijom odgođene naplate, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti na kraju određenog razdoblja uslugom izravnog terećenja računa za plaćanje.
- **Kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.
- **Kartična platna transakcija** usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.
- **Kreditna kartica** je platna kartica kod koje nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je odobren kredit (limit). Korisnik platne kartice može izvršavati plaćanja do iznosa odobrenoga kredita (limita). Iznos svake izvršene transakcije nastale upotrebom platne kartice s kreditnom funkcijom u određenom razdoblju automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata prema ugovorenom modelu.
- **Međunarodna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) nalazi u RH, a

drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) u trećoj državi ili drugoj državi članici.

- **Nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj i pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalaze u RH.
- **Platna kartica** jest sredstvo koje omogućuje svojem imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja bilo na daljinu i/ili koje omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju te prijenos novčanih sredstava, a koje omogućuje iniciranje platne transakcije i njezino izvršavanje u okviru kartične platne sheme.
- **Platni instrument na temelju kartica** jest svaki platni instrument, uključujući karticu, mobilni telefon, računalo ili bilo koji drugi tehnološki uređaj s odgovarajućom aplikacijom za plaćanje, koji platitelju omogućuje iniciranje platne transakcije na temelju kartica, a koja nije kreditni transfer ili izravno terećenje kako su određeni u članku 2. Uredbe (EU) br. 260/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o utvrđivanju tehničkih i poslovnih zahtjeva za kreditne transfere i izravna terećenja u eurima i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 924/2009 (SL L 94, 30. 3. 2012.).
- **Platna transakcija** jest polaganje, podizanje ili prijenos novčanih sredstava koje je inicirao platitelj ili su inicirani u njegovo ime i za njegov račun ili ih je inicirao primatelj plaćanja, bez obzira na to kakve su obveze iz odnosa između platitelja i primatelja plaćanja.
- **Pružatelj platnih usluga** jest institucija definirana člankom 7. ZPP-a.
- **Pružatelj platnih usluga izdavatelj** jest institucija koja izdaje platnu karticu.
- **Pružatelj platnih usluga prihvatitelj** jest institucija koja osigurava prihvatanje platne transakcije izvršene platnom karticom.
- **Revolving kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je najčešće odobren revolving kredit (limit). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s revolving funkcijom u određenom razdoblju korisnik plaća djelomično, u utvrđenom postotku od učinjene potrošnje.
- **Treća država** je svaka strana država koja nije država članica.

7. Dodatak

7.1. Popis tablica

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvat platnih kartica na teritoriju RH	15
Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH	16
Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku	23
Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice	23
Tablica 5. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica izdanih u RH	27
Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača)	29
Tablica 7. Broj imatelja platnih kartica u RH poslovnih subjekata (nepotrošača)	29
Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice	34
Tablica 9. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji	38
Tablica 10. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji	39
Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata prema prihvatnom uređaju	48
Tablica 12. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima i imateljima kartice	60

7.2. Popis okvira

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2019.	11
Okvir 2. Zastupljenost platnih kartica potrošača u RH na dan 31. prosinca 2019.	20

Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2019.	32
Okvir 4. Transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama prema prihvatnim uređajima u 2019.	45

7.3. Popis slika i prikaza

Prikaz 1. Četverostrana kartična shema u RH	12
Prikaz 2. Trostrana kartična shema u RH	14
Slika 1. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama	17
Slika 2. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH	18
Slika 3. Broj beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja na teritoriju RH	19
Slika 4. Broj platnih kartica	22
Slika 5. Broj korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica	25
Slika 6. Broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice	25
Slika 7. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica	28
Slika 8. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija	33
Slika 9. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima	35
Slika 10. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima	35
Slika 11. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici	36
Slika 12. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca	39
Slika 13. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca	40

Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija	43
Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija – najzastupljenije države	43
Slika 16. Broj i vrijednost transakcija prihvata na teritoriju RH	46
Slika 17. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija prema izdavatelju platne kartice	49
Slika 18. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja prema imatelju platne kartice	50
Slika 19. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema imatelju platne kartice	50
Slika 20. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH	52
Slika 21. Broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema vrsti transakcije	53
Slika 22. Vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema vrsti transakcije	53
Slika 23. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za kupnju robe i usluga	55
Slika 24. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za podizanje gotovog novca	56
Slika 25. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za polaganje gotovog novca	57
Slika 26. Broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima	58
Slika 27. Vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima	59
Slika 28. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – sedam najzastupljenijih država	61

Slika 29. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – broj	62
Slika 30. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – vrijednost u kunama	62

